

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI 78-5 EKİM

1976 5 TL.

PROFİLO'DA 2 GÜN

korkudan
doğan
hücum

TÜSTAV

DEMİREL " 4 MİLYON ZARAR" GÖSTERDİĞİ YIL 3 MİLYONLUK TIR SATIN ALMIŞ

Başbakan SÜLEYMAN DEMİREL'İN YEĞENİ YAHYA KEMAL DEMİREL'İN " 4 MİLYON ZARAR" GÖSTEREREK ÇEŞİTLİ VERGİLERDEN MUAF TUTULDUĞU 1975 YILINDA DEĞERİ 2.736.500 TL OLAN DÖRT TIR KAMYONU SATIN ALDIĞI ORTAYA ÇIKTI.

1975 yılı içerisinde "zarar ettiği" gerekçesiyle gelir vergisi ve mali denge vergisinden muaf tutulan Yahya Kemal Demirel'in, aynı yıl toplam 2.736.500 lira değerinde dört adet TIR kamyonu satın aldığı ortaya çıkmıştır.

YÜRÜYÜŞ'ün 68. sayısında açıkladığı gibi, Başbakan Süleyman Demirel'in yeğeni, mobilya ve çimento-yolsuzluklarının sanığı Yahya Kemal Demirel, 1975 yılı için düzenlediği beyannamede "4 milyon zarar" göstermiş, bunun üzerine Çankaya vergi dairesi Demirel'in yukarıda adı geçen vergilerden muaf tutulmasına karar vermiştir.

1975 yılında 4 milyon zarar ettiği ileri süren Demirel'in aynı yıl içerisinde toplam değerleri 3 milyon liraya yaklaşan 4 adet TIR satın aldığı belgeleri ile ortaya çıkmıştır.

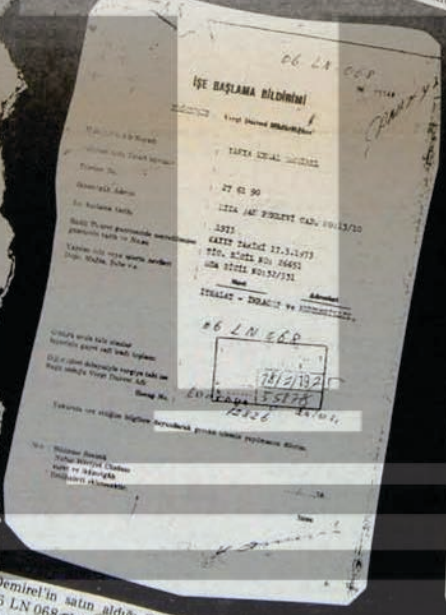
Demirel, TIR'lardan birini merkezi İzmir'de bulunan EGEMAK şirketinden almıştır. Söz konusu şirketin 4 Haziran 1975 tarihinde kestiği 0115 sayılı fatura karşılığı alınan Fiat TIR kamyonunun bedeli, aynı faturada 899 bin TL olarak gösterilmektedir. Söz konusu kamyon, Demirel tarafından doldurularak "Yeğenbey" vergi dairesine gönderilen işe başlama bildiriminde 06 LN 081 plaka numarası ile yer almaktadır.

Demirel, bunun dışındaki TIR alımlarını ise BORSA OTO A.Ş. adlı şirketten yapmıştır. Satınalma işlemi, Yahya Kemal Demirel ile satıcı firma adına Ahmet Fişekçi tarafından Ankara 16. Noteri huzurunda tamamlanmıştır. Yine 1975 yılında, 16 Temmuz günü gerçekleşen işlem sonucunda Demirel, söz konusu firmadan her biri 612.500 TL değerinde olan toplam 1.837.000 TL'lik 3 adet TIR daha almıştır. Bu TIR'lar da 06 LN 068, 06 LN 070, 06 LN 072 plakaları ile Yahya Kemal Demirel'in "Yeğenbey" vergi dairesi müdürlüğüne yaptığı müracaatta yer almaktadır.

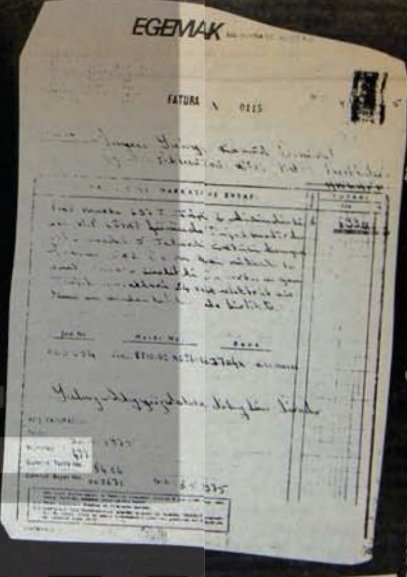
Demirel'in, milyonlarca lira zarar ettiğini ileri sürdüğü bir yıl içerisinde, ithalat-ihracat ve müessesilik işlerinde kullanılmak üzere bu denli büyük çapta bir satınalmaya girişebilmesi ilginç görünmektedir.

Demirel, satın aldığı TIR'lardan üçünü BORSA OTO A.Ş. den aldı. Satınalma işlemi Ankara 16. noterinde yapıldı. Demirel'in Ahmet Fişekçi arasında gerçekleşen TIR 1.837.500 TL değerinde.

Demirel'in satın aldığı TIR'lardan birinin bildirimini 06 LN 068 plakalı TIR için "Yeğenbey" vergi dairesine yaptığı bildirim tarih 28 Temmuz 1975.

EGEMAK'ın, Yahya Demirel'in satın aldığı 899.000 TL'lik TIR için kestiği fatura.

YUKROYUŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:
Nühat SARGIN
Genel Yayın Yönetmeni:
Osman SAKALSIZ
Yazı İşleri Müdürü:
Metin ÇULHAOĞLU
Teknik Sekreter:
Bülent ARTANLI

KAPAK: ÇAĞDAŞ GRAFİK

YÖNETİM:
Konur Sokak 15/8 Kızılay
Ankara Tel: 17 45 81
İSTANBUL BÜROSÜ:
Piyerloti
İstanbul

İzmit : Yusuf ALTINTAŞ
İstanbul : Hacı KANTARCI
İzmir : Cüneyt BAYGÜN
Eskişehir : Vedat BARANOĞLU
Bursa : Cengiz
Adana : Ceyhan CAN
Diyarbakır : Nurettin ÜZVARİŞ

Posta Çekli: YUKROYUŞ Dergisi, 100234

ABONE KOŞULLARI

Yıl
İLAN KOŞULLARI:
Arka Kapak (Renkli)
Arka Kapak (Siyah beyaz) : 12.000 TL
İç sayfalarda
Yayın

Ege Dağıtım:
Baskı: Daily

Tel: 26 35 77

KORKUDAN DOĞAN HÜCUM

YALÇIN KUÇUK

Korku açığa çıktı. Burjuvazi, çaresiz korkusunu açığa vurdu. Burjuvazi korkudan hücumla geçti. Burjuvazi korkutan, Eylül direnişinin biçimi, yönü veya örgütlenme düzeyi değil. Direnişin yansıttığı özlem ve direnişçi işçilerin kararlılıkları. Korku, işçi sınıfının özlem ve kararlılığını, Profilo işçilerinin büyük kayıplarla da olsa ortaya koymasından ileri geliyor. Korku, oynanan oyunların, beklenenden çok daha hızlı biçimde ortaya çıkmasından ileri geliyor.

Profilo işçilerinin direnişi sürerken, birden bire banka soğunları artmaya başladı. Aynı sırada İstanbul Valiliği, öğrencilere ait bir "silah deposunun" ele geçirildiğini açıkladı. Bunları rastlantı saymak mümkün değil. Bunlar, gerçek göşist eylemler ya da polis oyunları olabilir. Burjuvazinin amaçları açısından pek fark yok. Çünkü göşizm, burjuvazinin baskı yöntemlerini gerçekleştirmek için kullandığı bir araç. Burjuvazi, işçi sınıfına tepeden hücumun sonuçlarını biliyor. Burjuvazi, işçi sınıfının bir bölümüne, Profilo işçilerine, bomba ile hücum ederken bile göşizm görüntüsünden yararlanmayı ihmal etmiyor. Türkiye'nin en büyük tirajlı gazeteleri, polis Profilo işçilerine hücum ettiği zaman "işçileri kışkırttığı ileri sürülen maskeli öğrenci" fotoğrafları yayınlamak ihtiyacını duyuyor. Göşizm, gücünü ve alanını yitirmekte birlikte burjuvazinin en etkin silahlarından birisi olmaya devam ediyor.

Profilo Direnişi bastırıldı. Perşembe günü kanla bastırıldı. Olaylar, saat gibi işliyor. Cuma günü Töb-Der kapatıldı. Pazartesi günü yapılan "DGM'ye Hayır" mitingi gerekçesiyle. Diğer demokratik kütle örgütlerinin de kapatılacağı ilan ediliyor. Aynı gün işçi direnişlerinin yanında yer alan "aç çöpçü tokun çöplerini toplamaz" diyen Ankara'nın ileri Belediye Başkanı da görevinden alınıyor. Yasalara aykırı olarak. MC, ne devrimci öğretmenleri, ne devrimci memur ve teknik elemanları ne de Ankara Belediye Başkanını yıldıramayacağı biliyor. Bu tür önlemlerle yıldırılmayacağını bilmek durumunda. Ama bu tür önlemlerle başarmamak zorunluluğunu duyuyor.

DİSK Genel Başkanı, "Genel Yas" ilan ederken, DGM'nin amacıyla ilgili görüşlerini Anka Ajansı'na verdiği ve artık meşhur olan son demecinde de tekrarladı. 29 Eylül 1976 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde çıkan demecinde aynen şöyle denildi: "Devlet Güvenlik Mahkemeleri yeniden kurulabilirse, öncelikle Cumhuriyet Halk Partisi'nin Anadolu örgütlerindeki görevliler üzerinde bir takım saldırı oyunları içine girilecek ve bunlar Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanarak ortaya getirilen baskılarla halk sindirilmeye çalışılacaktır." DİSK Genel Başkanı, DGM konusunda, temel amacın işçi sınıfı ve işçi sınıfı devrimcileri olduğu görüşünün dışında bir gerekçe ileri sürüyor.

Başa Demirel olmak üzere bütün MC liderleri, bütün burjuva sözcüleri DGM'nin işçi sınıfı ile bir ilgisi olmadığını tekrarlıyor. Mahkemelerdeki dava istatistiklerine dayanarak DGM'lerin işçilerle bir ilgisi olmadığını kanıtlamaya çalışıyor. İşçiler, DGM'nin işçi sınıfına yöneldiğini bilerek direnişe geçtiler. Bir anlamda kendiliğinden direnişe geçtiler. 1976 Haziran Direnişinden daha ileri özelemlerle, daha geri bir örgütsel düzeyde, daha büyük bir yaygınlık ve kararlılıkla hareket ettiler. Eylül Direnişinin özünü, burjuvazi anladı. Hem hücumla geçmesi, hem de "hedef şaptırması" gerekti. Hem de elde ettiği kazanımları bir süre gizlemesi gerekti.

Ana Muhalefet Lideri, Eylül Direnişinden sonraki işe sonvermeler üzerine, "devlet" ile "bazı işverenler" arasında karşılaştırmayı yaptı. Devletin, bazı işverenlerden daha insafsız olduğunu ileri sürdü. Devlet işletmelerinde toptan işten çıkarmalara karşın özel işletmelerde seçme işten çıkarmalar yapılmasına dayanarak. Bu dayanığın herhangi bir dayanağı olmadığını söylemek gerek. Bir kez devlet işletmelerinde üretimin uzun süre durması, tek tek kapitalistleri ilgilendirmez. İkincisi Lenin, Rusya'da Kapitalizmi incelerken gözledi:

İşçilerin toplum yaşamındaki ağırlığı, sayılarının oransal ağırlığından çok daha yüksek. Bu toplum düzeyinde olduğu kadar işyeri düzeyinde de böyle. İşyeri düzeyinde de bilinçli işçinin, sosyalist işçinin ağırlığı sayısal ağırlıktan çok fazla. Bunlar lider işçiler. İşyerinde büyük çoğunluk sosyal demokrat olsa bile sermayeye karşı mücadelede, bilinçli lider işçiler ön plana çıkıyor. Bunlar sürükleyici. Üçüncüsü, Haziran Direnişinde ve Eylül Direnişinde olduğu gibi lider işyerleri geliyor. Burjuvazi için önemli olan bu bilinçli sosyalist işçiler oluyor.

Bursa'da Koç'un Tofaş işyerinde, şimdiki kadar işlerine kesin olarak son verilen işçi sayısı 13. Bunların çok büyük bir çoğunluğu işyeri temsilcisi veya baş temsilci. Onüç temsilcinin sekizi Türkiye İşçi Partisi üyesi. Bursa'da Oyak'a ait Renault işyerinde şimdiki kadar kesin olarak işlerine son verilen işçi sayısı 18. Temsilci veya baş temsilci. Onsekiz işçinin on dördü Türkiye İşçi Partisi üyesi. Bu, bir örnek. Bu örnekten yalnızca TİP üyelerinin atıldığı sonucu çıkarılmamalı. Ama kesinlikle çıkarılacak sonuç şu: Atılan işçilerin çok büyük bir çoğunluğu TİP'li olsun olmasın, bilinçli ve sosyalist işçiler. Bir de şunlar: Emeklilikleri yaklaşıyor, dolayısıyla kıdem tazminatları yükselmiş işçiler. İşçiler, kıdem tazminatı atılıyor. Burjuvazi, siyasal kazanımlarının yanında ekonomik kazançlarını da ihmal etmiyor.

Bazı işverenlerin insafsız davranması gibi bir sorun yok. Kapitalist işsiz yapamaz. İşsiz sömürü olur mu? Burjuvazi için önemli olan zaman kazanmak. Sınıf kavgasının giderek gerginleştiği bir zamanda bilinçli işçileri, işyerinden uzaklaştırmak. Burjuvazi, bilinçli işçiler olmadıkça işçi sınıfı ile baş edebileceğini umuyor. Feodal bir kapitalist arasında en belirgin farklardan birisi burada çıkıyor. Feodal, fırsatı eline geçirirse, can düşmanını kendi toprağına mahkum ediyor. Kapitalist işe işsizliğe mahkum ediyor. Çünkü işçilerin dışına itilmiş bilinçli işçilerin fazla etkin olamayacağını biliyor. Atılanların yerine çok daha fazla sayıda yenilerinin geleceğini de biliyor. Ama burjuvazi için önemli olan zaman kazanmak.

Kısa dönemde en büyük kazançlardan birisi bu. Bunun dışında önemlice bir kayıp da var. İşçi sınıfının sayıca arttığı, bilinçli ilerlediği bir zamanda burjuvazi daha ince oyunlara muhtaç. Bir zamanlar göşizmi kullandı. Burjuvazi bu silahlı hâlâ kullanmak istemekle birlikte göşizm etkinliğini yitirmeye başladı. İşçi sınıfının bilinçli ilerlediği bir aşamada sendikalizm ortaya çıktı. Rastlantı değil. Göşizm, terörizmin bugünkü görünümü. Sendikalizm de ekonomizmin bugünkü görünümü. Biri giderken diğeri ön plana çıkıyor. Bir rastlantı değil. Çünkü "bu ikisi arasında rastlantısal değil zorunlu ve ayrılmaz bir bağlantı var." (Lenin, Ne Yapmalı, İngilizce, sayfa 74)

Göşizm ve sendikalizm aynı başlangıç noktasına sahip. İkisi de işçi sınıfının siyasal gücünü küçümser. İşçi sınıfı içinde siyasal örgütlenme gereğini reddeder. Üstelik ekonomizmi ya da sendikalizm "bilinçli unsurların" rolünü küçümseyerek, istese de istemesse de "işçiler üzerinde burjuva ideolojisinin etkisizlikten güçlenmesine" yol açar. (Lenin, Ne Yapmalı, sayfa 39) Bu yüzden sendikalizm, belli aşamalarda kullanılacağı bir silahlı olarak ortaya çıkar.

Türkiye'de son zamanlarda sendikalizmi ön plana çıkarmak isteyen eğilimler canlandırıldı. Eylül Direnişi, işçi sınıfının siyasal örgütünü yönlendireci ve örgütleyici işlevini hiç bir ekonomik mücadele örgütünün dolduramayacağına ortaya çıkardı. Burjuvazi, bütün kazanımlarına karşın böyle bir kayıpla karşı karşıya geldi. Bu kaybın meyvelerini vermesini ancak daha genel bir hücumla mümkün. Fabrika düzeyinde işçi sınıfının değerlendirmesi yapmasından, kayıp ve kazanımları tartmasından korkmak gerek. Korku var. Korkudan doğan hücum da var. Ama çare değil.

KORKU SERMAYE DAĞLARINI BEKLİYOR

Geçtiğimiz haftanın Çarşamba günü Ankara'da Bayındır Sokaktaki görkemli bir binanın ikinci katında köşeli "O" harfi şeklindeki masaların başında şu şekilde konuşmalar geçiyordu:

"Başkan, benim yıllık izinde bulunduğum bir sırada Muhasebe Müdürlüğüne teslim ederek 600 bin lira kıdem tazminatı almıştım..."

"Paranın, arkadaşımızın bulunmadığı bir sırada bana ödemesi bir tesadüftür. Aldığım parayı harcamış bulunuyorum. Bu nedenle iade etmem mümkün değildir..."

Türk-İş Genel Merkezinin ikinci katındaki İcra Kurulu toplantısında Halil Tunç, kendisini suçlayan Mali Sekreter Ömer Ergün'e karşı kendisini böyle savunurken, aynı gün bir İstanbul gazetesinde, kadim bir sendikacı, 12 Mart'tan sonrattukluğu kaldığı 26 günün anlamlarını açıklıyordu.

ESKİ DEFTERLER

Kemal Türker, bu 26 günlük tutukluk devresinin bir tutuklama olmaktan çok, bir "misafirlik" ya da bir "tatil" olduğunu anlatıyordu. Çünkü bu süre içerisinde kendisi hiç sorguya çekilmemiş, ifadesine başvurulmamıştı. Dahası, kendisine tutukluluğu hatırlatılmayacak şekilde davranılmış, "en ince ferahatı kadar ellerden gelen" kendisine yapılmaya çalışılmıştı.

Türk-İş İcra Kurulu toplantısında konuşulanlar "kol kırılır, yende kalır" kabilinden şeylerdi ama diğer konuşmanın hangi amaç ve niyetlerin rampasından hareketlendiği bir hayli düşündürücüydü.

1 EKİM TAARRUZU

Türkiye aynı günlerde ani bir gerileme giriyor, sermaye cephesi, kan tutmuşcasına işçi sınıfına karşı saldırıya geçiyor, demokratik güçlere karşı sindirme hareketinin yeni bir bölümü devreye sokulurken, anayasa ve yasalara açıkça ayaklar altı ediliyor. Ankara halkının ezici oylarıyla belediye başkanlığına seçtiği Vedat Dalokay, yaka paça görevden alınmak isteniyordu...

Önceki haftalarda, kalk borusunu Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonunun kaldırıldığı hücum geçişiyle hafta ilk kurbanını İstanbul'daki yiğit Profilo işçileri arasında seçiyordu.

DGM'lere karşı girişilen grev eylemine öncülük ettikleri iddiasıyla fabrikadaki işlerine son verilen arkadaşlarının tekrar işe alınması için direnişe geçen Profilo işçileri, polis ve jandarma tarafından kuşatılıyordu. Saatler süren direniş sonunda işçi sınıfı Yakup Keser adındaki işçiyi şehit veriyordu.

Cephenin önceki hafta sonunda DGM konusunu süruncemede kalmansınan ötürü histeri krizine girdiği hatta konunun uzamasından ötürü sadist bir hareket yörüngesi benimsediği açıkça görülmüştü.

İşçi sınıfına, demokrasiye karşı, iletici ve yurtsever güçlere karşı amansız bir saldırı hazırlığının planlandığı; ayan beyan belli de oluyordu.

Sermaye cephesine girilen insanlık dışı taarruzun gerek hazırlanış, gerekse saklanamayacak ölçüde hantal ölçülerde sahneye sürülüşüne bakıp öğrenmemek mümkün değildi.

Nitekim, geniş çapta başlatılan saldırı hareketi, halk tarafından şüpheye yer verilmececek biçimde mahkum edildi.

Çeşitli biçim ve anlatımlarla dile getirilen tepkiler halk arasında yaygın boyutlarda yeşermekte gecikmedi.

DIPTEN GELEN SESLER

Her bir halkası birbiriyeli organik bağlantılar kuran olaylar zincirinin ilk halkası, Ankara'da Millet Meclisinde DGM yasa önerisi üzerindeki görüşmeleri ve aynı gün İstanbul'daki Profilo saldırısını çerçeveliyordu.

Aynı günkü gazetelerde, Eskişehir Cumhuriyet Savcılığı tarafından anılan ama bir türlü bulunamayan (!) ÖİÜ Ocakları Başkanı Ali Batman adındaki MHP militanın bir şikayeti de yer alıyordu. Sermayebeslemeleri adına bu çocuk hükümeti suçluyordu. Çünkü hükümet "sağı ve solu dengede tutmak gibi bir gafletin içinde" bulunuyordu!

Bu sözler, halk arasındaki bir tekerlemeyi doğruluyordu. "Çocuktan al haberi" hiç de bir yana itilecek gibisinden söz değildi!..

Nitekim aynı gün, yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında Alpaslan Türkeş'in "asası" sorunu üzerine bir hayli fazla eğildiği ve bu gösteriyi diğer heyecanlı katılmalarının izlediği haber veriliyordu.

SERMAYE - KORKU İŞBİRLİĞİ

Cephenin büyükbasi, sermayenin korku sesleri veren katp atışlarını, cephe toplantısında, somut saldırı ve antidemokratik girişim pirizine, kararlar kordonu halinde sokmayı beceriyordu.

Bu arada MSP'nin sıkıyönetim konusunu üzerinde duyduğu endişeler talele ediyor, tesbihiç ortak, birşün sonra Türkiye'de şimdide dek görülmemiş kararların uygulayıcılığı rolünü yükleniyordu.

Cephe, bu görünümülle kanlı armoniyi sağlıyordu Aynı gün işçi sınıfı safalarında öldürülen Yakup Keser'in kanını kurumayacağı, cephe sofrasını allak bullak etmeye yetmişti.

Hiç vakit geçirmeden yarın, yani "Mübarek" Cuma günü, bir gün önce işçi sınıfına bağrına yönetilen silah TÖDER'E, daha sonra da başkentinde demokrat, ilerici Belediye Başkanı Vedat Dalokay'a çevrelecekti!..

Bunlar raslantı değildi ve cepheci ortaklar, Yakup Keser'in kanı üzerinde

açtıkları sofrada, demokrasiye karşı giriştikleri yıkıcı eylemin planlarını hazırlamışlardı!

TOPLAR ANKARA'YA ÇEVİRİLİYOR

Nitekim bir gün sonra, önce Vedat Dalokay'ın görevinden alındığı tebliğ edilecek, daha sonra da TOB-DER Genel Merkezi basılarak mühürleneyecekti!..

Yerel yönetimlerin demokratik bir yapıda, halkın her gün çıkışı gibi büyüyen desteğiyle ulaştığı boyutlardan korkuya kapılan sermaye cephesi, Dalokay'ı görevden alırken, Anayasa ve yasa gereklere uymaya bile gerek görmemiş, "Ali kiran baş kesen"liğini açıkça ilan etmişti!..

Anayasanın 116. maddesi ve 1580 sayılı Belediyeler yasanının 91. maddesinde belediye başkanlarının görevden alınış hal ve yolları bildirilmiştir. Bu ancak "yarğı yolu" ile mümkündür. Ama cephenin genç zahtıye nazarı için "yarğı yolu" ile ayak yolu pek farketmiyordu.

TİP GENEL BAŞKANI BEHİCE BORAN'IN SON PROFİLO OLAYLARI ÜZERİNE BASINA VERDİĞİ DEMEÇ

"MC iktidarı ve sınıfsal dayanağı tekclü büyük sermaye, DGM'lere işçi-kin kanun tasarısı vesilesiyle demokratik hak ve özgürlüklere doludızgın hücumu geçmiştirler. Bunlar ne derece derlerinden "özgürlükçü demokrasi" deyimini düşürmüyörlarsa, o derece aslında özgürlüklere, emekçi halkın ekonomik sosyal haklarına düşmandırlar. Demirel "mala zarar vermektten" dem vurmaktadır. Kim sebep oluyor bu zarara? Kendilerinin uyguladığı politika. Asıl soru da şu: "Mala zarar önemli de cana kıyma, işçilerin hayatı çıkarlarını gasp etme önemsi mi?" Demirel ve büyük sermaye için hiç kuşkusuz öyle. Demirel bu demeciyle; Profilo patronu, işçileri emeği ve canından eden saldırlarıyla, "mal", insan hayatından ve haklarından üstün tutuklarını bir kere daha gösterdiler.

Büyük sermaye son günlerde işçi sınıfına savaş açma konusunda aldığı kararları şimdiki uygulamaya geçmiştir. Profilo olayı bu genel stratejinin somut bir uygulamasıdır. Demirel de sermaye diktatörlüğünün hukuksal kılığı DGM KANUNUNU Meclis'ten çıkartmak için canını dişine takmış uğraşmaktadır. Bu saldırı ve uğraşlar hezimetle uğramaya mahkumdur. Türkiye'deki demokratik gelişme, işçi sınıfınının demokratik hak ve özgürlükleri savunmada kararlılığı onların getirmek istedikleri rejimi kursaklarında brakacaktır. Faşizme geçit yok."

mesi Cepheçileri çileden çıkartmaya yetmişti.

İki aydır maaşlarını alamayan teminlik işçilerine grev yapmak çok görülmüyor.

Sermaye ve çözümleri, ilk önce her gün biraz daha bollanan sineklerden medet umdular. Sinekleri göstererek, Dalokay'ı güden düşürmek belki mümkün olabilirdi. Ama tam tersi oldu. Halk, belediye teminlik işçilerinin grevini destekliyordu.

Ankara'nın "faal" Valisi, istikhalî göklerde aramaya ve cepheye yazmaya başladı. Durmuş Yaşın'a göre, "Bu yakınlarda Ankara'da salgın bulaşarak enfeksiyonu vak'aları da gözleniyordu..."

Aylardan beri Ankara'da kolera vardı ve hasta kesitli olmak üzere cepheci hakları da saklıyorlardı bu gerçeği.

Numune hastahanesinin İhtiyacı kliniğinin halini bilmeyen yoktu. Top fakülte, Yüksek İhtisas Hastahanesinde kolera teşhisi ile yatan bir yığın hasta vardı. Ama Valinin şansıydı şuydu. Kolera düşünk olay değildi. Yani belediye teminlik işçileri değildi kolera yazan. Bilakis, Dalokay'ın deyimiyse "cephe yönetiminin bağında oluşan" kolera yazanları arasında belediye teminlik işçileri vardı...

SIRA TOB-DER'DE

Çuma günü TOB-DER genel merkezine yapılan saldırı Ankara Valisi başlatmıştı. TOB-DER, "amaşın ağız" için müdahil oluyordu.

TOB-DER genel merkezine gelen polisler, genel merkezde aranmadık yer

brakmamışlar fakat işlerine yarayacak bir suç unsuru bulamamışlardı. Bir zamanlar operasyonlarda bulunduğu bildirilen "radyo aları" larının bilinen radyo cihazları olduğunun anlaşılmasından bu yana, radyo suç unsuru olmaktan çıkmıştı.

Ancak, polis, TOB-DER genel merkezine illaki bir suç unsuru bulmak için gelmişti; sonuçta kapıyı mühürleyecekti!

TOB-DER genel merkezine birlikte yurt çapında 611 şubenin de kapıları mühürlenmişti. "Sahipsiz" bırakılacağı ilk anda tutanağa geçirilen ve organise, yönetime terk edilmiş olsa da, dipdiri bir hareketin şansı olmadığını, yüğit direnişini yaratan işçi sınıfından korkuya kapılan sermaye cephesinin eli ayakları karışmıştı.

TOB-DER ve Ankara Belediye Başkanlığı arasında yapılan görüşmelerde, işçi sınıfıyla birlikte mücadele geçiyor, demokratik topa tutulmuyordu. Olayların gelişimi, yönetimi, bu doğrultu bir kez daha peşinleşti.

Sermaye cephesinin kapıldığı korku, doğrusu ne yönden bakılrsa bakılson kan tutmuşluğuna ve onun yaratıldığı azgınlığı ele veriyordu.

KORKU VE ECEL

DGM'yi çıkarana kadar etkili ve kesin bir silah olarak kullanma niyeti açıkça ortadaydı. Çoğu çevrede yaygın bir kanya göre, 11 Ekim'de DGM'er lağvolaraktı. Evet ama, bu demek değildir ki, o tarihten sonra DGM yasasını çıkarmak mümkün değildir. Mümkün

DAĞLARI BEKLEYEN KORKUDAN KURTULABİLMEK İÇİN

kündür ve bu "mümkün" cephenin imtinal etmediği ve hatla kullanılacağı başlatıldığı bir zamanlar avasındır.

Nitekim bu konudaki belirtiler, Çuma gününün akşam saatlerine doğru iyice aydınlandı.

Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile yaptığı bahatlık olağan görüşmeden çıkarken, alışılmış tabiiyatı dikensikle konuşmuştu.

Hükümet her meseleyi takip ediyordu!... Kanunlar ilkeye hakimdi!... Hakim olmaya da devam edecekti!... Derken hakla çıkıyordu.

"Normal yollarla Türkiye'yi idare etmek imkanı kalmırsa o zaman hükümete yetilim yetkilier varir..."

Bir gazeteci soruyordu:

"Sıkıyönetim ihtimali mi?"

"Evet öyle bir ihtimal vardır. Türkiye normal yollarla idare edilmez hale gelirse gayet tabii..."

Hafız bu niyetlerle noktalanıyordu. Demokratikten somut kesilene sermaye cephesinin korku kaplaması, fena kaplaması. Ama korkunun ecele faydası bu güne dek henüz bulunmuş değildi.

DEDİLER Kİ ...

DGM TARAFINDAN KARŞI GİRİŞİLEN ÇEŞİTLİ EYLEMLERİN VE BU ARADA DİSK TARAFINDAN İLAN EDİLEN "GENEL YAS"IN YANKILARI DEVAM EDİYOR. BASINDA YER ALAN BAZI İLGİNÇ GÖRÜŞLERİ OKUYUCULARIMIZA AKTARIYORUZ.

DÜNYADA EŞİ GÖRÜLMEMİŞ METHİYE

"... tüm ülkede genel yas ilanı, bu güne değin dünyada eşi görülmemiş, özgün bir demokratik eylem türüdür. Bu karar, riagret değil ferahlanımcı MC iktidarına karşı duyulan kamuoyu tepkisinin sıklıkla gücünde görünümüdür."

Kemal Süker, "Eşsiz Bir Eylem Kararı", Vatandaş, 17 Eylül 1978

DİRENİŞÇİ İŞÇİLERİN PAYI HİÇ Mİ YOK?

"Görünüşte haklı olan DGM çevresinde oluşan çılgıncıların ilk raudununda DGM'yi istemeyenler kazanmışlardır. Çünkü, hem cephe hükümetinin bir ortak tavır çevresinde bitirilmemesi, hem CHP'nin parlamento içindeki engellenmesi, DGM tasarrufları 11 Ekim'e kadar yasaklanması olanağı ortadan kaldırmıştır."

Cumhuriyet, Olayların Ardındaki Gerçek, 28 Eylül, Şah

GEÇİKMİŞ BİR TEŞEKKÜR

"Bu satırler yazıldığı sırada DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ile arkadaşları hakkında verilen tutuklama kararının bir mahkemeye yapılan itirazlar sonucunda hangi aşamaya geleceği henüz belli değildir."

Adil Özalp, "Demokratizasyon DİSK'ye Teşekkür Borçludur"

Politika, 29 Eylül Çarşamba

IKRAMCI DEMİREL

"Demirel öyle düşünmemiştir ama, son tutuklamadan kamuoyunda Demirel'in bazı bir itirazları vardır."

Kemal Türkler, Anka Ajansı, 29 Eylül Çarşamba, Cumhuriyet, 29 Eylül Çarşamba

12 MART'IN MISAFİRPERVERLİĞİ

"28 günlük bir tutuklama devrimini geçiriyor. Bunun bir tutuklama mı demek, bir yerde misafirlik kabul yapmak mı demek gerekiyor, tartışılmıyor. Çünkü bu tutuklama ile ilgili olarak ilde olma, sorgu gibi bir işlem yapılmıştır. Ve bunun ötesinde çok sayıda ilahlık kararları ile onun bu mandanaları, hile tutuklanmalarına hakaretler yapacak, en önce seferberlik bu dar elverişinde gelene yapmaya çalışmışlar, bazı bir misafir, hem de bir büyük misafir şeklinde aldığı politika izlemiştir."

Kemal Türkler, aynı demec, 12 Mart Sonrası tutuklanışını anlatıyor.

KIZIM SANA SÖYLÜYORUM

"Yol iş grevinin başarısı Türkiye'de demokratik haklar devleti kurullarından yasal ve barışçı yollarla sağlanabilir. Büyük hakların korunabileceğini, partizanlıkla mücadele edilebileceğini göstermiştir. İşçi haklarının yanı sıra diğer kamuoyu gerektirmeyecek kadar ileri olduğunu kanıtlamıştır."

Bulent Ersoy, 25 Eylül günü yayınlanan mesaj, Vatandaş 25 Eylül Cumartesi

SERMAYENİN ACIMASIZLIĞI KEŞİFDİLDİ

"İşverenler bu konudaki bulaşmazlıklarını o kadar ileri götürmüşlerdir ki, DGM'yi protesto için direnen işçi sınıfı için direnç olan MC iktidarı durumunda olanların bir çoğunu tasarruflara olarak işten atmışlardır. Bu hareket işverenlerin sınıf mücadelesi konusunda ne kadar acımasız olduklarını çok açık bir biçimde sergilemektedir."

Şahin Arın, "Baskı ve Dayanışma" Politika 28 Eylül, Şah

DGM'NİN KİMİ HEDEF ALDIĞI AÇIĞA ÇIKTI

"Devlet Güvenlik Mahkemeleri yeniden kurulmuşsa, öncelikle Cumhuriyet Halk Partisi'nin Anadolu örgütlerindeki görevlileri üzerinde bir takım ciddi araştırmalar için görevler ve bunlar Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yapılacak ortaya getirilen haklarla halk sindirilmeye çalışılmaktadır. Ortada olan halk topluluğu, ay bakımından kendi tavırlarına çekilmek suretiyle parlamentoda çoğunluk tesisi edilmeye çalışılır. Ve görevler CHP'ye destekleyen DİSK ve diğer ileri ve demokratik örgütlerin desteğini ortadan kaldırmak ve güçlenmesini sağlamak için de gerekli olan yerlerde üzerine yürünmüş olacaktır."

Kemal Türkler, Cumhuriyet, 29 Eylül Çarşamba

MUZ NİYETİNE

"Bütün bunlar yetmezmiş gibi, ne yalan söylemiş, urefe günü DİSK yöneticilerinin mahkemeye tutuklanması gibi mahkemeye alınmalarından sonra olmaları, şifresizlik bir abartma ile, ayar boyutlar yaklaşıyor işçilerle başlayan tutuklamaların geniş bir çevreye yayılması endişesine kapılanlar için de bir uyarıdır."

29 Eylül Çarşamba, 29 Eylül Çarşamba

Emel Galip Sındır, "Eylül Mü" Vatandaş, 30 Eylül Perşembe

BİHM ADAMI KONUŞUYOR

"Genel grev, sindirilmiş MC hükümetinin memurlar karşısında başlatıldığı emsaldir. Sindirilmiş grev karşısında da sindirilmemesi için grevleri bastırılmaktan başka bir amaçla hürmet etmemiş gibi yorumlanabilir. Ancak en şiddetli hakların bile demokratik gelişimi engellenmiş, çalışan halk kesimlerinin toplumsal yönetimindeki etkililiklerini ortadan kaldırarak işçilerin işçileri, emsaldir. İhtimalin ilimle kullanılacağı bir gerçektir. Genel grev bu yönüde yeni deneyler kazanılması olarak kaçınılmazdır."

Azrahan İpekçi, Yurt Dergisine verilen demecin

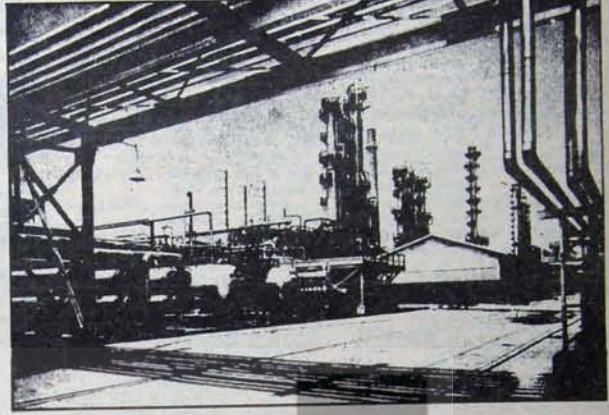
İZMİR

ALİAĞA'YA AP • MHP BELGESİ İLE İŞÇİ ALINIYOR

ALİAĞA FAŞİST YATAĞI YAPILMAK İSTENİYOR

ALİAĞA'DA BÜTÜN İŞÇİLERİN İŞ AKITLARI FESHEDİLMİŞ OLMASINA RAĞMEN İŞÇİLERİN ÖNEMLİ BİR BÖLÜMÜNE İŞBAŞI YAPITIRILACAKTIR. ANCAK, TASFİYESİ PLANLANAN MILİTAN VE ÖNCÜ İŞÇİLER BU UYGULAMANIN DIŞINDA TUTULACAKLARDIR. ÖRGÜTLEYİCİ NİTELİĞİ OLAN MILİTAN KADROLARDAN KOPARILARAK İŞE BAŞLATILACAK OLAN İŞÇİLER İSE, DURMADAN İŞE ALINAN SİLAHLI FAŞİSTLERİN BASKILARI İLE KARŞIKARŞIYA BIRAKILACAKTIR. BURJUVAZİ, BU PLANI UYGULAMAYA ÇALIŞMAKTADIR.

ALİAĞA'DA HALEN YUZÜN ÜZERİNDE SİLAHLI KOMANDO VAR. İŞ AKITLARI FESHEDİLEN İŞÇİLERDEN BİR KISMINA İŞE DAVET MEKTUPLARI GELDİĞİ SÖYLENİYOR. İŞÇİLERİN BİRLİĞİ KIRILMADIGI SÜRECE RAFFİNERİYİ FAŞİSTLEŞTİRMEK MÜMKÜN DEĞİL. BUNU İŞÇİLER DE, KARŞI TARAF DA BİLİYOR.

dumana katanlar, rafinerinin aylarca çalışmamasını, göze alabiliyorlar. Hatta rafinerinin kendisini tehlikeye atmakta çekinmiyorlar. Rafineride çalışan ve şimdi işten atılmış olan işçiler Sovyetler Birliği'nde ve Türkiye'deki diğer rafinerilerde eğitim görmüş uzman işçiler. Bu işçilerin yerlerinin doldurulabilmesi kesinlikle mümkün değil. O halde hesap nedir? Ne yapılmak isteniyor?

HEDEF: MILİTAN İŞÇİLER

Bütün işçilerin iş akıtları feshedilmiş olmasına rağmen, işçilerin önemli bir bölümüne işbaşı yaptırılacaktır. Ancak, tasfiyesi planlanan militan ve öncü işçiler bu uygulamanın dışında tutulacaktır. Örgütleyici niteliği olan militan kadrolardan kopularak işe başlatılacak olan işçiler ise, durmadan işe alınan silahlı faşistlerin baskıları ile karşılaşıyorlar. Bu işçilerin baskıları ile karşılaşıyorlar. Bu işçilerin baskıları ile karşılaşıyorlar. Bu işçilerin baskıları ile karşılaşıyorlar.

nyla dikkati çektiler. İşçiler direniş sırasında rafinerinin dışına sürülerek birlik ve dayanışmaların bozulmak istendi. Sendikaları ile çok canlı bağlan olan işçiler bu oyuna gelmediler ve rafineri dışında da kararlı tutumlarını sürdürdüler. Şu anda da sendika-işçi ilişkileri canlı bir biçimde sürüyor. Sendikamız İzmir şube yöneticileri sorunu kavramış işçiler. Bu durum sonuna kadar korunabilirse faşist güçlerin oyunlarını boşa çıkarmak kolaylaşacaktır.

İŞE ALINMA LİSTELERİ

Şimdi rafineriye iş için müracaat edenler, kapıda mevcut listelerden isimleri bulunarak - varsa tabii - işe alınıyorlar. Listelerden biri AP tarafından diğeri ise MHP tarafından hazırlanmış. MHP listeleri Ülkü Ocakları ile Ülkücü İşçiler Derneği tarafından düzenleniyor. AP'nin listeleri ise Menemen Belediye Başkanı, bir encümen azası ve AP milletvekili Yunus Dirik marifetiyle yapılıyor. Listeye eklenecek isimler Menemen AP İlçe binasında kaydediliyor ve buradan AP-MHP ve MSP arasında kontenjanlar ayrıldığı söyleniyor. Kendiliğinden rafine-

VEDAT PEKEL İZMİR'den bildiriyor.

Seydişehir ve Tariş olayları henüz belleklerden silinmedi. Önemi ve tazelikliğini koruyor. Devletin bütün katlarında destek gören faşist komandoları pervasızca saldırdı, cana kıyıyor. Tek başlarına faşist komandoların hiçbir kıymetli harbiyesi yok. Güçleri MC hükümetinden ve devlet desteğinden geliyor. Bu durum faşistlere ayrıca moral üstünlük de sağlıyor. Seydişehir bu nedenlerle düşüştü.

iki olay faşistlere zengin deneyler kazandırdı.

GÖRÜLMEMİŞ UYGULAMA

Şimdi sıra Aliağa Rafinerisinde, İşçilerin DGM'ye karşı giriştikleri protes-

to eylemlerini fırsat bilen faşizan güçler açtıkları saldırıya geçtiler. Oyunun aktörleri arasında MHP ve AP başta geliyor. Faşizm tezgahçılığını yalnızca MHP'de görenler, artık gözlerini açmalı ve AP'ni, onun da arındığı burjuvaziye görmelidirler.

Basında yer aldığı üzere protesto eyleminden sonra rafineride çalışan işçilerin tümünün iş akıtları feshedildi. Böyle bir uygulama hiç bir yerde görülmedi. Daha sonra rafinerinin idari kademelerinde, amaca uygun değişiklikler yapıldı. Diğer işkollarına göre değişik oranlı yüksek olan rafinerinin, yeni, sıra işçileri ile çalışılmıyacağı işçileri soğakça atılarak da biliyorlardı. İşin bu yönü hayli ilginçtir. İşçilerin bir kaç günlük protesto eyleminde ortalığı toza

MAHKEME KANALIYLA ALDığımız TEKZİPTİR.

YURUYUŞ DERGİSİ YAZIŞLARI MODURLUĞ'NE

A N K A R A

Sayın Derginizin 24/8/1976 tarih ve 72 sayılı baskısının 11. sayfasında yer alan ve "5 KİŞİLİK İŞÇİ CİNAYETİ SARI SENDİKA YÖNETİCİLERİ VE İŞVERENCE ÖRTBAS EDİLMEK İSTENİYOR." başlığını taşıyan imzasız yazının gerçekte ilgili olmayan, maksatlı, indeli ve keyfi olarak kaleme alındığı meydandır. Olay gerçekten üzücü ve elem vericidir. Olay, gerçekleri değiştirerek neşredilen yazıda son derece izdici ve tamamen tertipli.

Yazını son paragrafında şahsımla ilgili olarak "... Sendikamızın Genel Başkan Vekili Maher SEÇER Genel Müdür Kaya ÇAKMAKÇI ile birlikte Antalya'da eğleniyorlar. Güney sahillerinde, sözde işçi temsilcisi Maher SEÇER, ölümüne kutlarcasına..." şeklindeki ifadeler ise kasıtlı, basitçe mantık dışı ifadelerdir. Antalya YSE İşçisinin yakından tanıdı-

ğI eski Bölge Müdürleri yıllık izindeki Genel Müdür Onuruna verdikleri aşkım yemeğinde, seminer nedeniyle orada bulunduğumdan bende davet edilim. Ancak, gerçekten işçi yanlısı ve Antalya YSE işçisinin işçi babası olarak vasıflandırdığı Genel Müdür de hepimiz gibi ziyadesiyle üzülmiş ve birlikte olayla ilgilenmiştir. Aşkım yemeğinde YSE işçisi sendikacısı ve genel müdürü olayı kutlamadıkları gibi üzüntüsünü paylaşmış ertesi günde telsizle olay hakkında geniş bilgi alınıp gerekli her türlü kanuni işlemin yapılması öngörülmüştür.

Gerçekten olayla ilgilenmek istiyor sanız yapılan yasal işlemler ve özel yardımlar hakkında her an bilgi vermeye hazırım. Yeterki hakikatler tahrih edilmesin, masumane duygular sömürülmesin.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Saygılarımla,
Mahir SEÇER
KÖYYSE-İŞ SENDİKASI
GENEL BAŞKAN V.

YURUYUŞ DERGİSİ YAZIŞLARI MODURLUĞ'NE

A N K A R A

Derginizin 1.8.1976 gün ve 71. sayısının 6. sayfasında yer alan (LÖDUMLU'DAKI ÇOCUKTEN MHP'LI MÜHENDİS SORUMLUDUR.) başlıklı yazıda isimden bahsedilerek, hakikatte ilgili olmayan ve kasıtlı ifadeler kullanılmıştır. "KÖYYSE-İŞ Sendikası Genel Sekreteri Nazım ÇAKIROĞLU işverence baskı yapmak için elinden geleni esirgemedi." denilmektedir. Ayrıca işçiler kanala tarafından zorla sokulduğu ifade edilmiştir.

Hadise şöyledir: Sendikamıza bir yerden telefon ettiler, Lodumlu'da bir çocuk olduğu ve 5 kişinin göçük altında kaldığı bildirildi. Genel Başkan Sadık ÖZKAN ve ben hemen hadise mahalline çıktık. Olanların üç tanesi çıkarılmış diğer ikisinin de çıkarılmasına çalışılmaktadır.

Biraz sonra Savcı geldi. İlgiileri-

den ifade almaya başladı. İlk ifade göçükten kurtulan ismini bilmediği bir işçiden alınıyordu. Bu sırada ismini bilmediğim fakat o inşaatın süreyanı olan şahıs, ifade verene itiraz etti. Savcıya "arkadaş ölenler insandır, kedi yavrusu değil, nasıl ifade vermesini istiyorsun? Verilen ifade işine gelmedi mi?" dedim. Eğer hadisenin örtbas ediləcəğini sanıyorsanz aldanıyorsunuz. Sendikamız hadiseyi sonuna kadar takip edecek, gereğini yapacaktır. O zaman Genel Başkan Sadık ÖZKAN müdahale etti, "Çakıroğlu münakaşaya yüzüm yok, savcı işe el koymuştur. Biz gerekeni Sendika olarak yaparız" dedi, Hadiseye Lodumlu'da çalışan tüm işçiler şahittir.

İşverenin suçluluğunu örtmek ve işçilere baskı yapmak bu mudur? Gazete intişar eden yazı ile hakikatin ilgili yoktur. Ancak bazı çığırkanlar şahsiyetimle oynamak ve kişiliğime taarruz anlamının dışında hiç bir anlam taşımamaktadır.

Nazım ÇAKIROĞLU
KÖYYSE-İŞ SENDİKASI
GENEL SEKRETERİ

riye müraacaat eden bir işçiye ; kapıda görevli bir polis, AP veya MHP den belge getirmeyecekse boşuna uğraşmamasını öğütüyor. Bir örnek de Menemen belediye başkanının (AP'li) yeğeni nin belediyedeki işini bırakarak rafineriye işçi olarak girmiş olması.

AP kanadında olanlar bunlar. İşin bir de MHP yanı var. Tariş de kazandıktan tecrübeyi rafineride uygulamak istiyorlar. Ülkenin çeşitli yerlerinden derlenen MHP militanları, ya ygeldikleri yerin ya da İzmir Ülkü Ocakları'nın düzenlediği belgelerle Ülkücü İşçiler Derneği'ne başvuruyorlar. Ülkü Ocakları'na başvuranlardan öğrenci olanlar, burada, Ege üniversitesi öğrenci yurtlarına kayıtlı olarak yaşıyorlar. Böylece tamir gerekebilecek boşaltılan yurtlar faşistler tarafından

dan doldurulmuş olacak. İzmir'de öğrenciler içinde bir türlü dikiş tutturamayan faşist komandolar, önümüzdeki öğretim yılında yurtları sızırma taahhütü olarak kullanmayı ve fakülteleri denetim altına almayı planlıyorlar. Ülkücü işçiler derneğine başvuranlar, ellerindeki belgeye rağmen, bir sınavdan geçiriliyorlar. Teker teker içeriye alınan "referanslı" faşistlere aşağıdaki sorular soruluyor:

- 1- Ülkücülük nedir?
- 2- Milliyetçilik nedir?
- 3- Alpaslan Türkeş kimdir? Kısaça hayatını anlatınız.
- 4- Ülkücü devlet düzeni ve ülkücü devlet nedir?

Bu sınavdan geçen ve başarılı olmayan bir adaya Ülkücü İşçiler Derneği Başkanı Ferit Kuru tarafından şöyle

söyleniyor: "Bak kardeşim bize sempati değil kadro lazım. Rafineri olmaz ama başka bir iş istiyorsan bulalım."

ALİAGA'YI DÜŞÜRMEK KOLAY DEĞİL

Rafineride şimdilik durum bu. İşyerinde halen yüzün üstünde silahlı komando var. İş akitleri fesheden işçilerden bir kısmına işe davet mektupları geldiği söyleniyor. İşçilerin birliği kırılmadığı sürece rafineriyi faşistleştirmek de, çalıştırmak da mümkün değil. Bunu işçiler de karşı taraf da biliyor.

Bursa Tofaş da işçilerden tokat isteyen faşistler girişimlerini İtık Seydişehir Alüminyum Tesiisleri gibi, Tariş İplik fabrikası gibi bir kamu kuruluşu olan Aliaga Rafinerisinde de sürdürüyorlar.

Rafineriler, gerek ekonominin diğer dallarını ve gerekse sıradan yurttaşların günlük yaşamlarını doğrudan ilgilendiren kilit kuruluşlar olmaları bakımından önemli. Burjuvazi, bu denli öneme sahip rafinerilerden devrimci sendikacılığı söküp almak istiyor. Burjuvazi açısından rafinerilerde çalışan işçilerin ödenen ücret pek önemli değil. Rafinerilerin tümünde yüksek ücret ödeniyor. Meselenin politik yanı ağır basıyor. Böyle olduğu için de rafinerinin uzun süre çalışmamasını göze alarak bütün gücü ile bastırıyor.

Görünüşteki olumsuzluklara rağmen ibre, iş akitleri fesheden işçilerden yana. İşçilerin birlik ve beraberliklerini sonuna kadar sürdürmeleri gerekiyor. İşçiler, bunu yapabileceklerini kısa süre önce başanlı yürüttükleri direniş sırasında gösterdiler.

ODTÜ ' DE SOSYAL İŞ'İN YETKİSİ ONAYLANDI

ANKARA 1. İŞ MAHKEMESİ 1.10.1976 TARİHLİ KARARILA ODTÜ'DE SOSYAL-İŞ SENDİKASININ TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ YAPMA YETKİSİNİ ONAYLADI. ODTÜ İŞÇİLERİNİN AYLARDIR SÜREN YETKİ MÜCADELESİ SONUNDA ALINAN BU HAKKIN ÖNEMİNİ KA YRAYABİLMEK İÇİN GERİYE DÖNÜP YÜRÜTÜLEN MÜCADELEYE YENİDEN BAKMAK GEREKİYOR.

ODTÜ işçileri ekonomik mücadelelerini yıllarca işyeri sendikasıyla yürütmeye çalıştılar. Ekonomik demokratik talepleri karşılanmadı, geçiştirildi. Bağlı buldukları işyeri sendikasını ODTÜB-İŞ doğru sendikal yapıya ve işleyişe kavuşturma çabaları da sonuçsuz kaldı.

Yeni toplu iş sözleşmesi döneminin yaklaşması ile işçiler, biriken ekonomik taleplerini karşılayabilmek için devrimci sendikal mücadeleyi başarıyla yürüten bir sendikada örgütlenmek istedikler. Ekonomik haklarını alma mücadelesinin, üniversitenin demokratikleştirilmesi için verilecek mücadeleden ayrılmıyacağını da deneyleriyle bilerek DİSK'e bağlı Sosyal-İş safında örgütlenmeye başladılar.

İkibin yakın öğrenci ve öğretim üyeleriyle dayanışma içinde demokratik üniversite için yürüttükleri kararlı mücadele, bütün çabalara rağmen üniversitede faşist işleyişin bir türlü yerleştirilememesi, ODTÜ'ni sermaye iktidarları gözünde önemli bir mevzi yapıyordu.

Her ne pahasına olursa olsun başta işçilerin Sosyal-İş'te örgütlenme mücadelesi olmak üzere, öğrenciler ve öğretim üyelerinin dayanışması kırılmamalıydı.

Gürevleri, ODTÜ'de işleyiş sermayenin istemleri doğrultusunda yürütmek olan mütevelli heyeti ve rektör, san sendikaların işçilerin ekonomik-demokratik mücadelesini engellemek için önemli iyi kavramışlardı. Ancak türlü yolsuzlukları ayyuka çıkararak, işçiyi açtıktan açığa işverene satan ODTÜB-İŞ artık tabanını yitirmişti. Rektörlük kendisini istenen görevleri yerine getirecek durumda değildi. Sosyal-İş'in ODTÜ'ye girmesini, işçilerin ekonomik-demokratik mücadelesini ODTÜB-İŞ aracılığıyla engellemek artık mümkün değildi.

ODTÜM-SEN KURULUYOR

MC iktidarının emriyle rektörlüğe derhal yeni bir sendika oluşturuldu: ODTÜM-SEN. Üniversitenin tüm imkânları yeni patron sendikası için serfer edilirdi. Bundan sonra ODTÜM-SEN'in ve ODTÜB-İŞ'in esas görevleri, her ne pahasına olursa olsun Sosyal-İş'in ODTÜ'ne girmesini engellemek, yalanladıkları işçilerin Sosyal-İş safında yer almasını önlemektir.

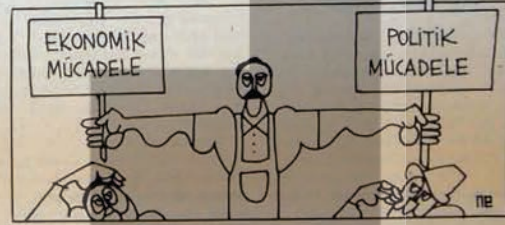
Üniversitede mütemmel adamları araya sokularak çeşitli tertipler düzenlenirdi. Sosyal-İş'te örgütlenmenin başını çeken, Sosyal-İş üyesi olan işçilere baskılar yoğunlaştırıldı. ODTÜM-SEN üyelerinden oluşan bir ayaklar kesimine her türlü imtiyaz tanınırken, Sosyal-İş üyelerine angarya işler yüklenirdi, idare amirlerince işçiler sorguya çekilirdi.

BÖLGE ÇALIŞMA MÜDÜRLÜĞÜ SAHNEDE

ODTÜ'de yetki dönemi Şubat 1976'dan sonra başladı. Yetki döneminin yaklaşmasıyla birlikte ODTÜM-SEN, ODTÜB-İŞ ve rektörlük üçlüsünün tertiplerine MC iktidarınca yönlendirilen Bölge Çalışma Müdürlüğü de katıldı.

İlk oyun ODTÜB-İŞ ile Bölge Çalışma Müdürlüğünün ortak oyunudur. Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğünün 29.1.1976 tarihli, 17 sayılı kararı ile ODTÜ'de yetki oldu-bittiye getirildi ODTÜB-İŞ'e verildi. Sosyal-İş'in itirazları sonucu İŞ Mahkemesinde ODTÜB-İŞ'e verilen yetki iptal edildi.

Ancak bu arada işçilerin yıldırmaları, her türlü engele rağmen Sosyal-İş'in sağlıklı gelişmesini engellemesini için Bölge Çalışma Müdürlüğünde "inceleme yapılıyor" diyerek 6 ay vakit geçirildi. Bu süre içinde Sosyal-İş işçiyi gerektirecek, ekonomik-mücadelelerin siyasi mücadele ile tamamlanması gerekliliğini göstermeye çalıştı. Aynı süre içinde ODTÜM-SEN, ortada herhangi bir karar olmamasına rağmen yetkiyi aldığını, toplu sözleşme çalışmaları başladığını yaymaktadı.

6 aylık incelemeden sonra Bölge Çalışma Müdürlüğü 16.8.1976 tarih, 119 sayılı kararlarıyla yetkiyi bu kez de ODTÜM-SEN'e verdi. Yetkinin ODTÜM-SEN'e verilmesiyle birlikte Sosyal-İş üyesi işçiler üzerinde baskılar daha da yoğunlaştı. İşveren ve ODTÜM-SEN işbirliğiyle Sosyal-İş safında yeralan işçiler istifaya zorlandı. İdare amirlerince, "hakkında şikâyet bulunduğu için" sorguya çekilen işçilerin sayısı arttı. Bu arada ODTÜM-SEN el altından işçilere parlak vaahterde sunuluyor, toplu iş sözleşmesiyle alınacak zammın büyüklüğü hakkında söylentiler dolaşıyordu.

ODTÜM-SEN'İN OYUNU BOZULUYOR

Sosyal-İş safında yer alan ODTÜ işçileri ODTÜB-İŞ'e verilen yetki gibi, ODTÜM-SEN'e verilen yetkinin de asilsiz olduğunu biliyorlardı. Yapılan itirazlar sonucu yetki safhası ODTÜM-SEN ve Sosyal-İş'in kayıt ve belgelerinin araştırılması, çoğunluğun hangisi sendikada bulunduğu oyun saptanması aşamasına geldi. Belgelerin biriktirilerek incelenmesi sırasında ise Sosyal-İş'e ait üye giriş fişleri üzerinde Bölge Çalışma dâkika inceleme sırasında tahrifat yapıldığı açığa çıkarıldı. Belgelere dayanılarak yapılan araştırmalar sonucu ODTÜM-SEN karşısında Sosyal-İş'in yetki hakkı 1. İş Mahkemesince tanındı.

Böylece, Bölge Çalışma, işveren, sarı sendika üçlüsünün birlikte oynadıkları oyun gücünü ODTÜ işçisinden alan Sosyal-İş'in sabırına, inatla çalışması sonunda bozulmuş oldu.

SOSYAL-İŞ GÜCÜNÜ İŞÇİDEN ALIYOR

Şimdi ODTÜB-İŞ tarafından açılan davanın sonuçlanmaması bekleniyor. 1500'e yakın işçinin çalıştığı bir işyerinde 3577 üyesi var olduğunu iddia eden, gerçekte ise üye sayısı 100'ü bile bulmayan ODTÜB-İŞ aracılığıyla oynanmak istenen oyuna Sosyal-İş içinde her zamankinden güçlü olan ODTÜ işçisi izin veremeyecek.

Bundan böyle ODTÜ işçisi devrimci sendikal mücadelesini Sosyal-İş'te örgütlü olarak yürütecek ve sonuca ulaşacaktır. İlk adım, yıllardır işyeri sendikalarının geçiştirdiği ekonomik-demokratik hakların yapılacağı toplu iş sözleşmesiyle alınması. Böylece ODTÜ işçileri, üniversitenin demokratikleştirilmesi mücadelesinde de daha güçlü, örgütlü olarak yerlerini alacaklar. ODTÜ'ye faşistleştirme girişimlerine karşı en büyük engeli oluşturacaklar.

İSTANBUL

SOSYALİST İŞÇİLER KİYİM LİSTESİNİN BAŞINDA

İSTANBUL'DAKİ DİRENİŞİN GELİŞİMİ İLE İLGİLİ BİR BAŞKA GÖZLEM DE İŞVERENLERİN İŞÇİ ÇIKARMALARI SIRA-SINDA İZLEDİKLERİ YOLLA İLGİLİ İŞTEN ÇIKARMALARDA ÖZELLİKLE TEMSİLCİ KADROLARIN VE SOSYALİST MILİTAN İŞÇİLERİN ÖNDE YER ALDIĞI. HIÇ BİR YERDE TERSİNE RASTLANMAYAN BİR GÖZLEM

İstanbul'un birçok önemli çalışma merkezinde, işçilerin DGM yasasının çıkarılma girişimine karşı direnişi, 16 Eylül Perşembe günü saat 13'de başladı. Direnişe geçen işçilerin bulunduğu işyerleri şunlardır: Maden-İş'e bağlı Profilo (Levent bölgesi), Philips (Levent bölgesi), Kavel (Levent bölgesi), Rabak (Silahtarağa), İzsal (Topkapı), General Elektrik (Topkapı), Demir-Döküm (Silahtarağa), Arçelik (Pendik), Aksan (Pendik), Tezsan (Pendik).

Bütün bu fabrikaların, bölgelerindeki öncü fabrikalar olduğu gözden kaçmıyordu.

DİRENİŞ VE TEKSTİL İŞÇİLERİ

DGM yasasına karşı direnişin birinci gününde, direnişe Maden-İş'e bağlı işyerleri dışında önemli katılmalar olmuyordu. Ülker Bisküvi, Marshall, Hochst, Merbolin, Alemdar Kimya fabrikaları gibi birkaç işyeri bunun dışında idi. Direnişin birinci günü, diğer işyerlerinden gelen direniş haberlerinin yayılması üzerine çok sayıda işçinin sendikalarına başvurarak bilgi istedikleri, danışmaya çalıştıkları görüldü.

Maden-İş dışındaki sendikalardan Tekstil işçileri sendikası üyesi işçilerin hiçbir direnişin birinci günü direnişe katılmamışlardı. Aynı gece, sendikaların yöneticileri, tekstil işçilerini böyle bir direnişe katılabilecek hazırlıkta ve düzeyde olmadığı kansındaydılar. Değerlendirme böyleydi. Oysa, tekstil işçilerinin diğer işkoluna işçilerinden tek ayrılığı, olayların gelişmelerinden haberdar edilmemiş olmalarıydı. Birinci gün

13'de başlayan direnişe katılmayışlarının nedeni buydu. İkinci gün ise, 'Tekstil'e üye işçilerin büyük çoğunluğu direnişe katılacaklardı. 'Tekstil kolundaki işçilerin "hazırlık" ve "düzey" durumları böyleydi.

ÖNCÜ İŞYERLERİ

Direnişin birinci ve ikinci günü yapılan gözlemler, birçok fabrika ve işyerinin işçilerinin, bölgelerindeki öncü duruma işçileri fabrikaları izleyerek direnişe katıldıklarını gösteriyordu. Bu olgu, işçilerin, genel olarak, ne yapacaklarını el yordamıyla ve diğer işçileri örnek alarak bulduklarını ortaya koyuyordu.

DISK genel merkezinin 18 Eylül Cumartesi günü için düzenlediği, ancak daha sonra aracı yürüyüş biçiminde değiştirildiği gösteri kararının uygulanması sırasında da bazı gözlemler yapıldı. Petrol Kimya İş'e bağlı fabrikaların işçilerine, sendika yöneticileri, birer temsilci göndererek katılabileceklerini ilettiler. Bu nedenle, bu sendikaya bağlı birçok işyerinin işçileri yürüyüşe katılmadı. Tekstil, Lastik İş, Basın İş ve diğerleri de, yürüyüşte sadece küçük gruplar biçiminde yer aldılar. Yalnızca Maden-İş'e bağlı işyerlerinin işçileri otobüs, kamyon, ve benzeri araçlarla kitlesel olarak katıldılar.

Cumartesi günü mitingin iptal edilmesi ve daha sonraki pazartesi-salı yürüyüşlerinin kaldırılması, bazı direnişlerin kısa sürelerde başlayıp sona erdirilmesi, direnişteki birçok öncü işçide direnişe ilgili soruların uyanmasına neden oluyordu.

Bu sırada, direnişin gerek birinci ge-

rekte ikinci günlerinde, birçok sendikalarda telefonların açılmadığı, telefon eden işçilerin cevap alamadığı ileri sürülüyordu.

20 Eylül günü Maden-İş'e bağlı işyerleri dışındaki birçok fabrika işbaşı yaptı. Küçük ve az işçi çalıştıran madeni eşya sanayiinde de işbaşları Pazartesi günü başlamıştı. Ancak örgütlenme düzeyinin yüksek olduğu, çok sayıda işçi çalıştıran metal sanayindeki birçok büyük fabrika, direnişteki diğer işyerlerindeki işe başlamalar üzerinde durumlarını değerlendirdiler. İşverenlere, ücretlerinin kesilmemesi ve hiçbir işçinin işten çıkarılmaması koşulu ile işe başlayacaklarını, bu koşulları işveren tarafından kabul edilmezse direnişi sürdürceklerini belirterek dayattılar. Bu nitelikte fabrikalarda, direniş Salı akşamına kadar sürecekti. Direniş, ancak koşulları işveren tarafından kabul edildikten sonra kaldırıldı.

Diğer yandan, Presiz Evsan ve Profilo'da başlayan direnişler, sendika yöneticilerinin, daha sonra (bayram ertesinde) işten çıkarmalara karşı genel bir direnişin başlayacağını belirtmeleri üzerine 24 Eylül Cuma günü kaldırıldı.

ÖNCE SOSYALİSTLER

İşçilerin DGM'lere karşı direnişi büyük sermayenin ve MC iktidarının tepkisini bu biçimde çekerken, işten çıkarmalara karşı sendikaların anlamı bir girişimi, YÜRÜYÜŞ başkaya hazırlandığı sıralara kadar görülmüdü. Örneğin Kartal Pendik bölgesinde, tutuklu bulunan 18 işçiye şu ana kadar hukuki bir yardım sağlanmış değil. Yetkili sendika bölgesinin, varolan tek avukatıyla bunca iş yetiğemesinin olanaksız olması, bu durumun nedeni olarak gösteriliyor. Buna karşılık, DISK Hukuk Bürosu'nun zengin bir hukukçu kadrosuna sahip olduğu, davalara girmek için kendilerine başvurulan yüzlerce avukatın bulunduğu, DISK Hukuk Bürosu'nun basına yaptığı açıklamada ileri sürülüyor...

İstanbul'daki direnişin gelişimiyle ilgili bir başka gözlem de, işverenlerin

işçi çıkarmaları sırasında izledikleri yolla ilgili. İşten çıkarmalarda özellikle temsilci kadroların ve sosyalist militan işçilerin önde yer aldığı, hiçbir yerde aksine rastlanmayan bir gözlem. Bu nitelikteki işçileri, kadem tazminatı yüksek olan işçiler izliyor. Birçok fabrikada da, emeklilikleri yaklaşan işçilerin hemen hepsi işten çıkarıldı. İşçi çıkarmaları, işyerine sarı bir sendikadan getirilmesi girişimlerinin atbaşı gitmediği, hemen hiçbir işyeri görmek mümkün değil.

RAKAMLAR

Elinizdeki YÜRÜYÜŞ'ün sayfa-larında, İstanbul'daki işçi direnişi sırasındaki gelişmelerin sayısal olarak gözlenmesi mümkün. Yer alan listelerde, çeşitli işyerlerinde direnişe geçen süre gün olarak belirtiliyor. Direnişe geçen sürenin, 5.5 gün ile 1.5 gün arasında değiştiği gözleniyor. 5.5 günlük süre direnişin bütünüdür kapsıyor. Bu ise, Perşembe günü saat 13'den, Salı günü akşamına dek uzanıyor.

Listelerdeki yer almayan bilgileri gözlemlemek mümkün:

Tutuklu sayısı: Toplam olarak 18. Daha sonra Profilo olaylarından doğan tutuklamalar bunun dışında.

İfadeleri alınan işçilerin toplamı: 2500 dolayında.

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ YASASINA KARŞI İSTANBUL'DAKİ DİRENİŞLERDE İSTEM ÇIKARILANLARIN DÖKÜMÜ

Maden-İş: Toplam 426

Topkapı bölgesinden 46, Kartal Pendik bölgesinden 210, Levent 65, Silahtarağa 69, Sıfırköy 36.

Tekstil: Toplam 185

Beyoğlu 7, Topkapı 85, Bakırköy 40, Yedikule 27, Mahmutpaşa 26.

Petrol Kimya İş: Toplam 11

Hürkam-İş: Topkapı 2

Ağaç İşçileri: Pendik - Kartal 5

İSTANBUL 6. BÖLGEDEKİ İŞYERLERİNDEKİ DERLENEN BİLGİLER

İşyerinin Adı	Sendikası	İşçi sayısı	Atılanlar	Direnış süresi
GÜNAY ÖRME		60	3	4
SARPER ÇORAP		180	—	2.5
BORANKAY			3	
USO EKZOS	Maden-İş		40	
MISIRLI TRİKO		280	—	4
TEKFEN	Maden-İş	300	—	5
KAPLAN TEKS		70	—	1.5
BRODERİ TEKS		70	—	1.5
KIRKDEVELİ	Maden-İş			3
TÜRBOSAN				5
KAVEL		280 (250 kişinin ifadesi alındı)		5
BELDESAN		300 (Hepsinin ifadesi alındı)		5
BEBİMOT		147	—	3
PHİLLİPS		800	—	5
METAL KAPAK		216	—	5
ELEKTRONAL		—	(Tümü atıldı)	
ELSA		100	—	5.5
SANSÖT		104	2	5
KARADENİZ ÖRME SAN.		280 (12 Temsilci)		3
BOMONTI		300	7	4
TİTİZ		120	1	3
KOM		400	—	3

BİRİKİMİN GERİSİNDE KALAN YÖNETİM

İstanbul bölgesinde işçilerin yürüttüğü direnişle ilgili ilk gözlem, işçi-sendika ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde olmaması. Bu bölgedeki direnişlerin örgütlenme düzeyini, direnişin ülke çapındaki örgütlenme düzeyinden ayrı düşünmek de yanlış olur.

Bu bütün içinde, İstanbul bölgesinde, başlangıcından bitimine kadar direnişin tüm organizasyonunun işçilerin eliyle sağlandığını söylemek mümkün.

Ancak direnişin diğer yönü de aynı derecede önemli: Bölgedeki devrimci sendikalarda örgütlenmiş bulunan işçiler, direnişe katılma konusunda yoğun ve yaygın bir eğitim içinde oldular. Direnişe katılan işçiler, tüm direniş süresi boyunca kararlılıklarını olduğu gibi korudular. Direnişin disiplin düzeyi de aynı ölçüde yüksek bir noktayı gösterdi.

İKİ ÖRNEK

Türkiye'nin teknelci niteliği en üst aşamalara ulaşmış burjuva kesimlerini barındıran bölgenin işverenleri, direnişin başlangıcından sonuna kadar, işçi-

DİRENİŞLERİN BİRİNCİ VE İKİNCİ GÜNLERİ YAPILAN GÖZLEMLER, BİR ÇOK FABRİKA VE İŞYERİNİN İŞÇİLERİNİN, BÖLGELERİNDEKİ ÖNCÜ DURUMDAKİ FABRİKALARI İZLEYEREK DİRENİŞE KATILDIKLARINI GÖSTERİYORDU. BU OLGU, İŞÇİLERİN GENEL OLARAK, NE YAPACAKLARINI EL YORDAMIYLA VE DİĞER İŞÇİLERİ ÖRNEK ALARAK BULDUKLARINI ORTAYA KOYUYORDU.

KARTAL İLÇESİ SINIRLARI İÇİNDE DİRENİŞE KATILAN İŞYERLERİ LİSTESİ

İşyerinin Adı	Sendikası	İşçi Sayısı	Genel Yastan sonra Atılan İşçi Sayısı
ALEMDAR KİMYA	Petrol Kimya-İş	200	11 (2'si temsilci)
HABAŞ-MERTAŞ	"	100	—
FARGLAS	"	100	—
FARSTAP	"	110	—
POLSAN	"	150	—
HENKEL	"	140	—
PARSAN	Maden-İş	300	40 (Temsilcilerle)
ARÇELİK	"	2200	—
TEZSAN	"	400	—
FERRO DÖKÜM	"	160	2 Temsilci
PRESİZ	"	600	22 (Temsilcilerle)
AKSAN	"	350	5 Temsilci tutuklu
ALTAŞ	"	300	6 Temsilci
BÖHLER SERT MADEN	"	100	4 Temsilci tutuklu
ECA (Elsan, Elsel, Eltor)	"	250	1 Temsilci tutuklu
			18 kişi atıldı.
HAYMAK	"	400	Baştemsilci atıldı.
KALIP TAKIM	"	40	—
DEMİNER	"	70	4 Temsilci atıldı.
AS ELEKTROT	"	105	25 kişi atıldı.
SAĞLAR	"	100	20 kişi atıldı.
SARKUYSAN	"	100	26 kişi atıldı (Temsilciler)
SİMKO	"	400	—
TASAŞ	"	400	6 Temsilci (biri tutuklu)
SİNGER	"	750	—
TOPUZ TORÇELİK	"	130	1 Temsilci tutuklu
KLİNGER	"	75	—
ZATEL	"	190	4 Temsilci
PARÇA MOTOR	"	150	4 Temsilci
PLASMAK	"	75	—
MEMSAN	"	7	5 Temsilci
SUNTA	Asis	500	4 Temsilci tutuklu
KAPLAMA	"	90	1 işçi (tazminat verilecek)

lere karşı baskı yöntemlerinin herbirini denediler. Direnişi kırmayı ve parçalamayı amaçlayan bu çok yönlü baskılar için, burjuvazi olağanüstü tüm yöntemleri kullandı. Ancak, işçi sınıfının, birlikte davranmaktan aldığı güç, işverenlere karşı takındıkları tavır, sermayeye karşı gereken yanıtın verilmesini sağladı.

Bunun için çok sayıda örnek vermek mümkün. Örneklerden biri Sarkuysan işyeriyle ilgili. Sarkuysan işyerinde, işçi temsilcilerini tutuklamaya gelen bir askerî görevli, işçilerin sert tutumuyla karşılaştı. Askerî görevli, işçilere, davranışları karşısında uğrayabilecekleri sonuçları anlatarak işçileri yıldırmaya çalışıyordu. İşçilerin tutumu değişmedi. Göğüslerini açtılar. "Ancak bizi vurursanız temsilcimizi alabilirsiniz. Onları almaya geldiyse bizi vurun" biçiminde karşılık verdiler. Temsilcilerini vermediler.

Bir başka işyerinin, Parsan'ın işçileri de, işverenin bütün tehditlerine rağmen bütünlük içinde davranışlarını sürdürdüler. İşveren bu işyerinde de, diğer işyerlerinde olduğu gibi, işçilerin yasadışı greve bulduklarını, suç işlediklerini; "böylesine politik bir sorunun kendilerini ve işçileri ilgilendirmeyen bir sorun olduğunu" söyleyerek, direnişi ilk günden kırmaya çalıştı. Ancak patrona gereken cevap işçiler tarafından verildi.

POLİS-İŞYERİN OYUNLARI

Diğer yandan, İstanbul bölgesindeki direnişler sırasında, kişisel deney-sizliğe dayanan bazı olaylar da yer aldı. Bir örnek AKSAN işyerinden. Bu işyerinde, bir temsilci, eylem sırasında polisçe klasik bir oyunla işyerinden götürüldü. Direniş sırasında işyerine gelen polis, DISK'te bir toplantı olduğunu, temsilcilerin katılmaları gerektiğini ve onlarla görüşerek toplantı yerini ve gününü söyleyeceğini belirterek temsilciyle görüşmek istedi. Temsilci bekçi kulübesine kadar geldi. Buraya kadar gelen temsilci burada tutuklanarak götürüldü. Temsilci hâlâ tutuklu bulunuyor.

Polis ve jandarma ekiplerinin işyeri çevresine getirilmesiyle direnen işçilerin baskı altına alınması girişimleri, direniş sırasındaki yaygın ve olağan bir uygulama oldu.

Başka bir gözlem de şöyle: Bazı işyerlerinde, 15-16 Haziran direnişinden

nasibini alan bazı patronlar da sözde önlemlere başvurmayla kalkıştılar. Kimi fabrikalarda işçilere öğüt verme yolunu denediler. Bazı yerlerde şu sözleri de kullandılar: "Ben de DGM'ye karşıyım. Hatta MC'ye de karşıyım. Ama bu işler, bu yollarla olmaz." Ya da: "Başka fabrikalar yürüyüşe geçip bize de gelirse siz de katılın. Sakın direnmeyin." İşverenlerin bu sözde "akıllı" manevraları, işçilerin kararlılığında bir gedik açmayı başaramadı. İşçilerle işverenler, "iyi niyetli sermayedarlar" arasında bir ittifak oluşturmayı amaçlayan "akıllı" stratejilere de böylece karşılık vermiş oldular.

SONUÇLAR

Bu değerlendirmelerden sonra, direniş ve sonuçları konusundaki görüşler, gözlemler şöyle sıralanabilir:

- 1- İstanbul ve bu bölgede direnişin örgütlenmesi ve direniş sırasında işçi-sendika ilişkileri sağlıklı bir biçimde kurulamamıştır. Dolayısıyla direnişin başlangıcı ve gelişmeler, sendikalarından kopuk olmuştur.
- 2- Direniş sonunda, diğer yerlerde olduğu gibi yoğun bir işçi kıyımına girişilmiş ve işyerlerindeki ilerici, sosyalist ve öncü işçiler işyerlerinden tasfiyeye çalışılmıştır.
- 3- Direnişin somut koşullara göre doğru ve sağlıklı örgütlenememesi sonucunda, işyerlerinin motoru durumundaki sosyalist işçiler ya tutuklanmış ya da işten atılmışlardır.
- 4- Direniş sırasında tutuklanan ya da işten atılan işçilere ne yapacağı konusunda henüz kesin bir tutum alınmamış olması, bazı oyalamaları girişilmesi, işçileri huzursuz bir duruma sokmuştur.
- 5- İşyerlerindeki militan kadroların tasfiyesinden sonra uygun bir ortamı ele geçiren patronlar, işyerlerine derhal sarı sendikaları getirme girişimlerine başlamışlardır.

Örneğin 105 kişilik AS Elektrot fabrikasında, 25 kişi çıkarıldıktan sonra işveren sahneye Otomobil-İş'i çıkararak işçileri teker teker Maden-İş'ten istifaya zorlayarak Otomobil-İş'e üye olmalarını, yoksa işten atılacaklarını fısıldayarak bu amacı gerçekleştirme çalışmıştır. Aynı nitelikte çalışmalar, PARSAN işyerinde de kottarılmaya çalışılmaktadır.

İŞÇİ SINIFI PROFİLO'DAYDI

YÜRÜYÜŞ MUHABİRİ, BAŞINDAN SONUNA, DİRENİŞİN BAŞLADIĞI SABAHTAN, İŞÇİLERİN EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE GÖTÜRÜLÜŞÜNE KADAR PROFİLO OLAYLARINI YAKINDAN İZLEDİ. MUHABİRİMİZİN İZLENİMLERİNİ OKURLARIMIZA SUNUYORUZ:

Profilo'da, DİSK'in genel yas ve direniş kararından sonra, daha önce direnişe geçen işçiler, işten atılan 14 arkadaşlarının, bunların dışında temsilciler ve baştemsilci olmak üzere yine işten atılan 4 işçinin yeniden işe alınmaları için direnişe geçtiler.

Çarşamba sabahı saat 8.00'de vardiyyaya gelen işçiler, 4 temsilci ve 14 işçi ile birlikte işe başladılar. İşbaşı yapılmasından bir süre sonra, işverenin adamları, daha önce MESS tarafından yayınlanan ve "direnişe katılan işçilerin işten atılacaklarını" belirten bildiriye fabrikada dağıtmaya başlıyorlar. İşçiler, bu bildirinin dağıtılmasına engel oluyor. İşveren Kamhi ise, bildiri dağıtan adamlarının, başta temsilciler olmak üzere işçiler tarafından "dövüldüğünü" iddia edecektir daha sonra

İşbaşı yapılmıştır. İşçiler çalışmaktadırlar. Ama bu noktada işveren duruma yeniden müdahale ediyor: "Benim attığım işçiler fabrikaya gelmişler, çalışıyorlar. Bu nasıl olur?" diyerek polis çağırıyor. İşverenin de bir kısım basının iddiaları, atılan işçilerin "işyerine zorla girdikleri" yolundadır. Oysa, "Zorla girme" olayı kesinlikle söz konusu değildir. Hatta, işten atılanların bir bölümüne, işveren tarafından işe başlama daveti yapıldığı bilinmektedir.

POLİS GELİYOR SALDIRI BAŞLIYOR

İşverenin çağrısı üzerine, polis, sabah saat 9.30 civarında fabrikaya geliyor. Önce panzerlerle yollar kesiliyor. Daha sonra aynı yerde bulunan TELBA televizyon fabrikası polisler tarafından işgal ediliyor. Polislin işyerine gelmesiyle saldırıya geçmesi bir oluyor. İşverinin demir kapısı bir panzer tarafından parçalanarak açılıyor. Ardından sis ve göz yaşartıcı bombalarla polisler içeriye hücum ediyorlar. Bu arada, başta panzerin içindekiler olmak üzere, polislerin işçilere ve binaya ateş açtıkları görülüyor.

Ancak bu sırada, içeriye giren polislerin ve panzerin çıkışı yolu yeniden kapanmıştır. İçeride kalan panzerli polisler bir an korkuya kapılıyorlar. Hatta ellerini kaldırmak "teslim olma" işaretleri yapıyorlar. "Kendilerinin bırakılmalarını" istiyorlar.

Oysa işçilerin bunlara dokunmaya niyetleri yoktur. Yalnızca, fabrikayı terk etmelerini istiyorlar. Bunun üzerine, kapıyı kıran panzer, işçilere su sikan itfaiyeciler ve diğerleri, çekip gidiyorlar. Kapıları yeniden kapanıyor. Polis saldırısı üzerine işyerinde direniş başlıyor

POLİS ŞEFİ İŞVERENLE GÖRÜŞÜYOR

Polis, bu kez takviyeli olarak yeniden geliyor. Panzer sayısı 5'e, araba sayısı 6'ya çıkarılıyor. Başlarında müdürleri Necat Karahasanoğlu vardır. Takviyeli ekip, işçileri ve işyerini yeniden kuşatıyor. İşçilerin fabrikayı tahliye etmelerini istiyorlar. İşçiler bu talebi reddedince, polis müdürü, işverenle görüşmek üzere ana binaya gidiyor. Burada, başbaşa uzun süre görüşüyorlar.

Saat 14.35 sıralarında polis müdürü ana binadan dışarıya fırlıyor. "Vilayetten o sırada emir aldığını, ölüm pahasına da olsa fabrikayı boşaltacaklarını" söylüyor. Bir yandan işçilerin fabrikayı tahliye etmeleri için anonslar yapılıyor, diğer yandan polislerin tahrikleri sürmektedir. Küfürler ve "dışarıya çıkarmanız neler yapacağınız aizlere" bağışları birbirini izliyor. Bu sırada polis müdürü polisleri ısrarla zorunluluğunu duyur-

Polis saldırısından sonra Profilo'dan bir görünüm: İşçilere ve işyerlerine yönelik saldırılar sermayenin korkusunu açığa vuruyor

yor: "Sakin olun, hele bir dışarıya alalım, ondan sonra göreceğiz bunların hesabını."

Bir yandan da Mecidiyeköy civarındaki bütün dükkanlar ve işyerleri boşaltılmıştır. Yalnızca basın mensuplarının olay yerinde bulunmalarına izin veriliyor. İşçilere yapılan anonslar da sürüyordu: "Boşaltın, kılınza dokunulmayacak, hepinizi evlerinize göndereceğiz." Ancak, işçiler yanışıyorlardı. Sloganlar haykırarak cevap veriyorlardı: "Ölüm var, dönmek yok", "Sosyalizm kurulana kadar mücadelelerimiz sürmektedir", "İşçiyiz haklıyız", "DGM'ye hayır".

Polis müdürü, fabrikaya giriş yol ve yöntemleri üzerinde düşünmektedir bu sırada. İşçilerin bir bölümü çatıda, diğerleri de iç binada yerlerini almışlardır. İşçilerin buldukları bölümde, polislerin bir önceki saldırısından kalan en az 50-60 adet bomba kovani, yüzlerce merminin kovani yerlerdedir. Bütün bunlara karşın işçiler hiç korkulu değillerdir. Polis bombalarından yaşanan gözlerle direnişi sürdürmeye kararlı olduklarını tekrarlamaaktadırlar. Bir yandan yemek de çıkmaktadır. Tek düşüncükleri, ellerinde yeteri ekmek stoku bulunmamasıdır.

Polis de bunun farkında olacak ki, içeriye yiyecek ve özellikle ekmek sokulmaması için çalışıyordu. Buna karşılık çevre halkı, yiğit Profilo işçilerine yardımdan geri durmuyordu. Çeşitli yollardan içeriye ekmek sokuluyordu, polislin bütün tedbirlerine rağmen.

"BURASI PİLOT BÖLGE"

Saat üçe yaklaşıırken, polis müdürü saldırı kararı alıyor. Ancak bu sırada, fabrikanın büyük ölçüde tahrip olacağını da bildiğinden olsa gerek, işverente yeniden görüşme zorunluluğunu duyuyor. Yeniden Kamhi'nin yanına gidiyor. Bu görüşmelerden sonra polislin ağır ağır çekildiği görülüyor. Polisler çekilirken Kamhi ortaya çıkıyor. İşçilerin bulunduğu bölüme yaklaşarak işçilere konuşmak istediğini bunun için 10 temsilci istediğini söylüyor.

Burada, işveren Kamhi'nin olay sabahı çevresindekilere söylediğine dö-

nüp bakmak ilginç olacaktır. Kamhi, kendisiyle görünen gazetecilere şunları söylemektedir:

"Olay beni aştırmış. MESS'in ve emniyetin işi olmuştur. MESS ve emniyet kuvvetleri benim işyerimi ve bulunduğu bölgeyi pilot bölge seçmişlerdir. Burada her olaya müdahale etmek, düğümü burada çözmeye kararındadırlar. Zaten benim için de bu fabrika bitmiştir. Çatalca taraflarında 2000 kişilik yeni bir fabrika kuruyorum, büyük projelerim var. Burada, binlerce kişiye ekmek kapısı açacağım, helikopter yapacağım. Ben İtalya gibi bir ülkeye gemi satan adamım. Daha neler yapacağım. Ama burada, Profilo'da değil. Profilo benim iş hayatım için zaten bitmiştir. Kapanacaktır zaten."

İşveren bunlardan bir bölümünü, görüşmeye gittiği işçilere de anlatıyor. Bu arada Maden-İş 6. bölge temsilcisi Hikmet Aslan, işverenle yaptığı görüşme sonucunda "İşten atılana arkadaşlar işe alınmadığı takdirde işçilerin direnişi sürdürmeye kararlı olduğunu, bu durumda kendisinin bir şey yapamayacağı"nu söylüyor işverene.

Gece saat 9 sıralarında polis kuvvetleri işyeri ve çevresinden çekiliyor. İşyeri civarında yalnızca bir devriye kolu bırakılıyor.

PERŞEMBE SABAHI OLAYLAR BAŞLIYOR

Ertesi gün, sabah saat 8 civarında işyerine gelen vardiya, içerideki arkadaşlarına katılmak istiyor. Olay yerinde bulunan az sayıda polis işçilere engel olmaya çalışınca, tartışma çıkıyor. Polisler biryandan işçilerin üzerine ateş açarken, bir yandan da takviye istiyorlar. Takviye kuvvetleri gelince çatışma büyüyor. Ancak bu çatışmanın bir gün önceden fabrikada bulunan işçilere hiç ilgisi yoktur. Olaylar dışarıda cereyan etmektedir.

Fabrika dışındaki olaylar sırasında, polislerin sokak aralarında işçilere saldırdığı, bu arada işçilerin ailelerini, kadınları sürükledikleri görülüyor. Dışarıdaki olaylar yatıştıktan sonra, bu kez içerideki işçilere dönülüyor. Yan taraflardan binaya ateş açılıyor. Bu arada silah kullanılmaması söylenen bir polia görevlisine, bir diğer polis "ama on-

ALBAY İŞÇİLERE ŞEREF SOZU VERİYOR!

lar içeriden stenle tanyorlar bizleri" cevabını veriyor? Olaylar sırasında, çevredekileri ve basın mensuplarını güdüren tek olay bu oldu. Olaylar herkesin gözü önünde cereyan ediyordu ve biri kalkıp "sten"den bahsedebiliyordu.

Bu sırada bir başka ilginç olay daha cereyan ediyor. Bir ara fabrikanın bir bölümünden alevler yükseliyor. İşçiler, fabrikadaki işçiler, alevleri söndürmek üzere koşuyorlar. Buna rağmen, polislerin ateşi kesmiyor. Olay yerindeki bir foto muhabiri "durun, ateşi kesin, görmüyor musunuz? Yangını söndürmek istiyorlar" diyor. Deyiş o deyiş. Polisler bu foto muhabirinin üzerine çullanıyor. Muhabir kıyasıya dövülüyor.

Gözler dönmüştür artık. Yoldan rastgele geçenler, kahvelerde oturanlar polis tarafından toplanıyor. Bu işlemlerden olaylarla hiç ilişkisi bulunmayan kadınlar da nasiplerini alıyorlar. Toplanılanlar, fabrikanın idare binasına götürülüyor. Yollarda dövüle dövüle. İdare binasından feryatlar yükseliyor. Çevreden, toplanılardan işçi olan sekizi, polis arabalarına bindiriliyor. Kıyasıya dayak, arabaların içinde bütün hızıyla sürüyor. Daha sonra Emniyet Müdürlüğüne doğru hareket ediyor.

ALBAY ORTAYA ÇIKIYOR

Daha sonra olay yerine iki kamyon jandarma sevk ediliyor. Başlarında bir albay vardır: Ömer Albay, polise "iş ben ele aldım sizler çekilin" diyor. Polis diyor: "Bu bizim işimiz, bizim görevimiz". Sonunda tartışmalar büyüyor, tartışmalar sonucunda polisler binanın arka tarafına çekiliyorlar.

Albay, temsilcileri görüşmek istiyor. İşçiler, temsilcilerin bulunmadığını, kendileriyle görüşebileceğini söylüyorlar Albaya. Albay'ın söz vermesi üzerine bir heyet görüşmek üzere aşağıya iniyor. Görüşmeler sırasında, polislerin arasında tandı bir sima, yönetici olarak dikkati çekiyor. Bu, mesleği bırakmasına rağmen bu tür olayların ustası olduğu anlaşılan, 12 Mart döneminin unlu işkencecisi İlgiz Aykutlu.

Aykutlu polisleri yönet dursun, albay, fabrikayı boşalttıkları takdirde işçilerin kilna dokunulmayacağına, işçilerin polise karşı karşıya getirilmeyeceğine ve hepsinin evlerine gönderileceğine şeref sözü vermektedir. Bunun üzerine işçiler dışarıya çıkmaya başlarlar. Dışarıya çıkan işçilerden bir bölümü, bir önceki sabah işbaşı yaptıklarından, üzerlerinde iş kıyafetleri vardır. Elbiselerini almak üzere ana binaya giderler. Bu işçiler ana binaya girer girmez binanın ön kapısı kapatıldı ve arka kapıdan içeriye polisler alındı. İçeriye gelen işçilerden üçü kaçabildi. Biri kız olan iki işçi polisler tarafından yakalandı ve feci biçimde dövüldü. Bu sırada, binaya boşaltılan işçiler, fabrikanın öndenki beton bölüme oturmaktadırlar. Olup bitenleri işçilerin duymaması için dövelerin ağızları kapatıldı. Aynı zamanda temsilci olan kadın işçi saçlarından tutularak sürüldü. Olayların fotoğrafını çeken Engin Konuksever ve Türk Haberler Ajansı'ndan bir muhabir, bu nedenle polisler tarafından dövüldüler.

İşçiler, olanlardan habersiz fabrika önünde beklemektedirler. Polis, albayı diretmeye başlar bu kez. İşçilerin arasında suçluların bulunduğu, bunların kendilerine teslim edilmesini gerektiriyorlar albaya.

Bu arada albay, 1. Ordu'dan takviye birlik istiyor. Gelen birlik, işyerini kuşatıyor. Bu arada albay "evlerine götürülmek üzere" işçileri gelen askeri araçlara binmeye davet etmektedir. İşçiler arabaya biniyorlar. Böylece yaklaşık 500 işçi cemselere dolduruldular. Albayın verdiği namus sözü ile memnun, evlerine gitmektedirler. Gazetecilerle bile salıyordular. Şarkılar türkülerle hareket ettirler.

Durum, Gayrettepe'ye sapıldığında açığa çıktı: Emniyet Müdürlüğüne götürülüyorlardı. Olay baştan planlanmıştı. Mecidiyeköy emniyet müdürlüğünün çevresindeki binalar da çok önceden boşaltılmıştı. Emniyet müdürlüğünün önünde yaklaşık 100 metre uzunluğunda bir polis koridoru vardı. Polis cemselerdeki işçileri coplayarak indiriyordu.

başladı. İşçiler bu 100 metrelik koridoru dayak yiyerek geçiyor.

Sona kalan cemselerden biri devrildi. Kimi işçiler yaralı olarak çıktılar devrilen aracın içinden. Bir bölümü de aniden ara sokaklara kaçmaya başladılar. Polisler kaçanları, elde silah ateş ederek kovuluyor. Yakalanları yine dayak, coplanma bekliyordu.

GOZLERIMI KAPARIM: VAZİFEMİ YAPARIM

Bu sırada gazeteciler, işçileri evlerine bırakacağına söz veren albayın etrafını sardılar. Kendisine, verdiği sözü hatırlattılar. Albay şunları söyledi: "Bunların hepsi suçlu imiş. Benim vazifem suçluları emniyete teslim etmektir. Bunu başardım. Gerisi beni ilgilendirmez."

Ve hemen göföüne seslendi: "Çek oğlum". Araba fırlayıp gözden kayboldu.

Şimdi işçiler, Emniyetin sinema salonunda. Gruplar halinde götürülüp dövülüyorlar.

Profilo olaylarında, direnç vardı, azım vardı, yürek vardı, namus vardı, namussuzluk vardı, şerefsizlik vardı, gaddarlık vardı, kalleşlik vardı. Ama sendika var mıydı? Bu soru cevap bekliyor.

ESKİŞEHİR KAYIPLAR VE KAZANIM

Eskişehir'de DGM'ne karşı direniş Maden-İş ve Genel-İş sendikaları tarafından başlatıldı. Maden-İş bir gün, Genel-İş ise karardan üç gün sonra direnişe geçti.

Direniş Maden-İş'e bağlı 4 fabrikada başladı. Genel-İş'de ise daha çok paşif direniş sürüldü. Maden-İş'e bağlı 4 fabrikadan üçü organize sanayi bölgesinde. Üretime geçeli ise bir yıl kadar bir zaman oldu. Buna rağmen işçilerin ilk defa böyle bir direnişe katılması, örgütlü hareket açısından başarılı idi.

Direniş sırasında polis ve jandarma işçilerin üzerinde baskı aracı oldu. Fabrika etrafında işlere sürekli yoldağ vermeye çalıştı. Ancak işçiler çıkmadı. Kararlı bir şekilde örgütlü direnişlerini sürdürmeye devam ettiler. Maden-İş üyesi 1200 kadar işçinin ifadesi alındı Genel-İş'ten 50'den fazla işçi polise götürüldü.

Genel-İş'e üye işçilerden 3'ü göz altına alınarak karakolda dövüldü. Polis özellikle Belediye fen işlerinde çalışan Genel-İş'e bağlı işçiler üzerinde baskı kurmaya çalıştı. Eskişehir Belediye başkanı CHP'li. Ancak işçiler Belediye tarafından ihbar edilerek sık sık siyasi polise götürüldü.

Direniş sırasında Entil, Arçelik, İSİ Cihazları ve Es Çelik fabrikalarında çalışan işçiler iş yerlerine "Faşizme Geçit Yok", "DGM'ye Hayır", "DGM Sıkıyönetimsiz Sıkıyönetim Demektir", "Yaşasın İşçi Sınıfının Birliği", "MC'ye Hayır" gibi pankartlar astılar.

İşçiler direnişlerini sürdürürlerken Eskişehir burjuvazisi de boş durmadı. Toplantı üstüne toplantı yaptılar. İşçi temsilcileri ile bazı işçileri kara listeye aldılar. Eskişehir burjuvazisi bu açıdan diğer yandaşlarından geri kalmamalıydı. Nitekim kalmadı da. İlk uygulama İSİ Cihazları fabrikasından başladı. Arefe günü 11 işçinin işine son verildi. Bundan 4'ü işyeri temsilcisi.

Direniş sona erdi. Ancak burjuvazi ve onun hizmetinde olanlar işçiler üzerindeki baskıyı sürdürüyorlar. Eskişehir burjuvazisi payına düşeni yapıyor ve yapmaya kararlı görünüyor. Ekin etkin, en bilinçli ve seçme işçilerin atılması bunun somut örneği.

Eskişehir'deki direniş sırasında işveren kesimi soğukkanlı görünmeye çalışıyordu. Ancak bu görüntü direniş sona erdikten sonra kayboldu. Kendi içinde uyumlu ve ortak hareket eden burjuvazi serleşti. Serleşmesini sürdüreceği benziyor.

Eskişehir'deki gelişmeler şimdilik bu kadar.

ESKİŞEHİR İŞÇİLERİ BAŞARILI BİR SİNA V VERDİLER

Eskişehir'de eylem geçen işçi sayısı iki bine yakın. Bunun çoğunluğunu Maden-İş'e bağlı işçiler teşkil ediyordu. Böylesine bir direnişe ilk defa katılan işçiler örgütlü ve disiplinli bir sinav verdiler.

İşçi sınıfının en bilinçli, en seçkin unsurları kendi kitlesi önünde burjuvazi ve onun hizmetindekilere karşı yeni deneyler kazandı. Yeni yeni deneyler kazanmak bazı kayıpları da birlikte getiriyor. Nitekim getirdi ve getirmeye devam edeceği benziyor. Bunun ilk uygulaması İSİ Cihazları fabrikasından başlatıldı. Bu fabrikadan 11 Maden-İş işçisinin işine son verildi. Hem de en seçkin ve en bilinçli unsurların.

Eyleme katılan işçiler sorunu iyi kavramışlardı. Bunun için tek bir yumruk şeklinde örgütlü idiler. Burjuvazi tüm toplarını ortaya serdi. Buna rağmen Eskişehir'li işçiler sınıf mücadelesinin sıcaklığı yanı sıra düşmanıyla ilk kez karşı karşıya geldi. Böylelikle düşmanı daha iyi tanıma fırsatını da elde etmiş oldu.

Çıkarları bir olan işçiler işçi sınıfının eylem birliğinin de beraber olduğunu kavradılar. Bunun zorunlu olduğunu gördüler. Yaşanan olaylar bunu öğretti Eskişehir'li işçilere. Bu direniş yeni yeni kazanımlar getirecek. Öyle görünüyor.

Eskişehir burjuvazisinin durumu da şimdi çok daha açıklığı kavuştu. Zaten açıktı. Ama bunu görmeyenler veya görmek istemeyenler vardı. Bunların da oturup düşünmeleri gerekiyor.

Bu direniş sınıf mücadelesinin sertliğini bir kez daha gösterdi. Ön planda olanların işine son verildi. Verilmeye devam ediliyor. Amaç açık. İşçi sınıfının birliğini bütünlüğünü parçalamak. Ama Eskişehir işçisi bu engellerin ve güçlüklerin üstesinden gelecek güce ulaşıyor. İsten atılan arkadaşlarının sonuna kadar savunmak kararlılığında. Arkadaşlarının niçin atıldıklarının bilincindedir. Burjuvazinin tepkisini de biliyorlar.

Direniş günlerinde sakin görünmeye çalışan Eskişehir burjuvazisi şimdi saldırmaya geçti. Yandaşlarından ayrı olmadıklarından bir adım geri kalmıyacağı gösterdi. Bu da şunu açığa çıkardı: Tek çıkarları kâr ve sömürü olan burjuvazi, aralarındaki çelişkiye ne olursa olsun uyumlu ve ortak hareket ediyor. Bu Eskişehir burjuvazisi için de böyle.

BURSA

"BİZİ ATILAR AMA BİRİKİMİ YOK EDEMEYECEKLER"

BURSA İŞÇİLERİ: CAN VERDİLER, SENDİKALARINI VERMEDİLER

Burjuvazinin asıl hedefinin işçi sınıfı ve onun örgütleri olduğu çok önceleri söylendi. Daha ilk belirtileri ortaya çıkar çıkmaz teşhis edildi, uyan yapıldı. İlk uyarıdan bu yana epey zaman geçti. Bu sürede bütün olaylar uyanı doğruladı.

MC iktidarı, işçi sınıfının ekonomik ve politik bakımından güçlü örgütleri sahip olduğu yerlere öncelikle saldırdı. Hepsine birden değil, teker teker, sırayla. Bu taktiğin uygulandığı yerlerden biri Seydişehir oldu. Bir diğeri de Bursa.

BURJUVAZİNİN SALDIRISI

Hedefi açıkça ilan ediyorlardı: "Seydişehirden sonra sıra Bursada" diye. Seydişehiri kana ve teröre boğanlar, Bursaya da geldiler. Ard arda olaylar patladı, Bursa da kana boğuldu, bir işçi öldürüldü. Bursa işçisi olayların yaratıcılarını ve katilleri biliyordu. Bunlar, burjuvazinin maşası Türk-Metal sendikasının eli kanlı haydutlarıydı. Bursa işçisi hazırlıktı. Bu ilk saldırıyı püskürttü, oyunu boşa çıkardı, faşistleri inine taktı.

Bursa üzerinde oynanmak istenen oyunun şimdi yeni bir aşaması başladı. DISK'in genel yasını bahane eden işverenler, işçilere karşı saldırıya geçtiler. İşçi sınıfının öncü militan unsurlarını işyerlerinden tasfiyeye giriştiler. İşverenler, bir yandan işçi kıyımına girişip baskınlara alabildiğince arttırdıken, bir yandan da maşa olarak kullandıkları sendikaları devreye sokuyorlar.

İşverenlerin taktiklerini de, Türk-Metalin taktiklerini de iyi bilmek gerekiyor. İşverenler toplumdaki en örgütlü sınıf. Olanakları çok geniş. İşçi sınıfı son eylemlerde düşmanın mücadele araç ve yöntemlerini daha yakından tanı-t. Düşmanın nasıl amansız olduğunu gördü.

TÜRK-METAL'İN YALANLARI

Türk-Metal, MC iktidarının bütün olanaklarından ve gerici basın desteğinden yararlanıyor. İşverenlerin işçi sınıfının safarındaki bu beşinci kolu, bu eşkiya çetesi, yalan ve terörü başlıca silah olarak kullanıyor. 20 - 30 adamıyla resim çekirip gazetede yayınıyorlar, yüzlerce Maden-İş üyesinin kendisi sendikalarına geçtiğini yazıyorlar. Yalan makinası onlar için işletiliyor. Bur-

sa işçisi bu yalanları yutmuyor. Çünkü aynı oyun daha önce oynandı. Resimlere bakıp, "bu adamlar bu sendikaya kaçınıcı defa üye oluyorlar?" diye alay ediyorlar. Türk-Metal, bir avuç adamıyla olduğundan fazla gürültü koparmaya çalışıyor.

TERÖR ORTAMINDA SALDIRI

Amaç açıktır; yöntem bellidir: işçilerin kafasını bulandırmak, cinayete varan eylemlerde işçileri sindirmek. Bu terör ortamında işyerlerinde filli güç haline gelmek. Yetki döneminde sahte kanıtlarla çoğunluk gösterip, terörle sindirdiği işyerlerinden tepki gelmeyeceği için, yetkiyi alıp akitsendikalaımak. Bu taktik Tarişte, Seydişehirde uygulandı. Bursada denendi, sökmeydi. Bursa işçisi oyunu bozdu, faşistlerin karşısına yiğitçe dikildi. Şehit verdi, sendikasını vermedi.

Şimdi hedef, yeni toplu sözleşme dönemi. Bursa işçisini yeni bir sınav bekliyor. O, ateş hattından çok geçti. Çok sınav verdi ve bunlardan yüzünün akıyla çıktı. Bursa işçisi bilinçlidir, uyanıktır, yiğittir. Bu sınavdan da yüzünün akıyla çıkacaktır.

Bursa işçisinin önündeki görev, işten atılan arkadaşlarına sahip çıkmak, işyerlerinden öncü işçilerin atılmasına göz yummamak, yeni toplu sözleşme döneminde sendikasını daha da güçlendirmek, yalan üzerine kurulu propaganda-lara pabuç bırakmamaktır. İşçiler, DISK'in çatısı altında sıkı kenetlenmeli, en geniş tabana dayalı eylem birliği sağlanmalıdır. Bu yapılsın, DISK'i Bursadan sökemeceklerdir.

Türk-İş ise işçi sınıfının nazından her gün itibar yitmektedir. Türk-İş işçi sınıfının düşmanlarıyla "eylem birliği" halinde ve her günkü tavryla bunu ispatlamaktadır. Burjuvazinin temsilcilerinin politikasıyla Halil Tunç'un politikasını karşılaştırın. Halil Tunç'un sözleri, Halil Narinlerin, Rafet İbrahim-ogulların, Demirellerin sözlerine ne kadar da benziyor! Değişik kelimelerle aynı şeyleri tekrar etmiyorlar mı?

GEDİKLİ İŞÇİ DÜŞMANLARI

DISK'in demokrasiyi yıkmayı amaçladığı propagandasına karşı DISK üyesi her işçinin vereceği bir cevap vardır. Bursa işçileri de "Önce, Tofaş iş-

çi Muammeri öldüren Türk-Metal Şube başkanı ortaya çıksın da, ondan sonra işçi haklarından, demokrasiden söz edin" diyor.

İşverenler bile DISK'in genel yas eylemine yüz bin kişiden katıldığını kabul ederken kiraldan fazla kiracı olan Halil Tunç, "İşçiler DISK'in çağrısını benimsemedi, eyleme beş bin kişi katıldı" diye hiç sıklamadan yalan söyleyen, MC'nin bir bakanından ne farkı var?

Artık Türk-İş'in dayanağı işçi sınıfı değil, burjuvazidir. Bunun içindir ki, Halil Tunç, burjuvaziyile birlikte, işçi sınıfına karşı, işçi sınıfının başına çorap öreceği olan DGM'yi savunuyor. İşçi sınıfını burjuvazinin dümen suyunda tutmaya çabalyor, bunun için her gün işçi sınıfından biraz daha kopuyor.

İşten atılan bir işçi şöyle dedi: "Biz işten atıldık, ama her şeyi yüz üstü bırakacak değiliz. Bu mücadeleden daha

güçlü çıkacağız. Bunca emek bir anda boşa gitmez. Biz işçiler, geride kalanlar sağ olsun. Birikimi yok edemeyecekler".

Mavi tulumlarda eylemin teri daha kurumadı. Bursa işçisi yeni bir mücadeleye hazırlanıyor.

GELEN SON HABERLERE GÖRE, BURSADA İŞTEN ATILAN İŞÇİLERİN İŞYERLERİNE GÖRE DOKÜMÜ

İŞYERİ	ATILAN İŞÇİ SAYISI
TOFAŞ	13
RENAULT	18
MAKO	28
CEMTAŞ	8
SİFAŞ	14
İPSAN	4
TOPLAM 85	

DGM'YE HAYIR MITİNGİ

27 Eylül günü Ankara'da tüm demokratik kuruluşların katıldığı güçlü bir kitle gösterisi düzenlendi. Daha düzenlenmeden önce mitingin önüne çeşitli zorluklar dikilmişti. Emniyet, her zamanki gibi, mitingi halka duyurmaya çalışan çeşitli kitle örgütlerinin eylemine baskılar yöneltti, aşıflama ve bildiri dağıtımını engellemeye çalıştı.

Hemen bir hafta önce bazı öğrenci gruplarının onayak olduğu ve az sayıda öğrenci katılımıyla yapılan başka bir miting ve yürüyüşün aynı güzergahı taşıyan yer almış olmasın olmasız etkileri vardı. Şeker Bayramı tatiline rağmen miting için Ankara'ya gelenler ise yollarda polis bariyerleriyle karşılaştılar, arandılar ve sorguya çekildiler. Bu arada, Sulakyurt TIP ilçe başkanı da üzerinde Parti kimlik kartı bulunduğu için Kırkkale'de karakola çekildi ve başkomiserin saldırısına uğradı. Aramalar yalnız yollarda yapılmakla kalmıyordu. Belki de böyle bir gösteride iki defa olarak miting katılan onbinlerce kişinin üstü toplanma alanına gelinen yollarda tek tek aranıyordu. Polis, mahkeme ka-

rarı olmadan yaptığı bu aramalarla ilericileri açıkça tahrik ediyor, katılımı düşürmeye çalışıyordu.

Tim bu gelişmelere rağmen miting olacakça yüksek bir katılım vardı. Terör komitesinin ilgiyle izlenen konuşmalarından sonra yürüyüş geçildi. Alanın kenarında toplanan Maoocu gruplar burda prouohaför niteliklerini sergilediler. Az sayıda güvenlik görevlisine saldıranak yürüyüş kolunu böldüler. Cerek demir çubuklarla yaptıkları saldırılarla, gerekse sapık görüşlerini dile getiren pankart ve sloganlarıyla mitingi sabot etmeye çalıştılar. Maoocu prouokasyonun gerçekleştirilmesi, güvenliğün yeterli olmaması, böylece de terapistlerin alanı boş bulması sayesindedir oldu.

Güvenlikte başarısız bir kitle gösterisi niteliği taşıyan DGM'ye Hayır miting ve yürüyüşünde terapistler sonuna kadar sürdü. Yol üzerindeki bir yurttan iki-üç kartej devrimcinin yaram sağ boyunca kartteji taşlamasına polis seyirci kaldı. Aynı polis gösteri sonunda pankart kopararak bahanesizle dağılan halkın üzerine tekrar anyordu.

YENİ AŞAMADA YENİ GÖREVLER

METİN ÇULHAOĞLU

Bilimsel sosyalist öğretinin ortaya çıkardığı bir gerçek var: Tarihsel süreçler olarak, sosyalist öğretinin işçi sınıfı hareketi başlarda aynı alanlarda gelişiyor. İki gelişimin kaynağı, toplumun aynı kesimlerinde. Sosyalist öğretinin kaynağı, toplumdaki küçük burjuva aydın kesimi. Buna karşılık, işçi sınıfının nicel gelişimi ve bu gelişim sonucu ortaya çıkan ilk direnişler, küçük burjuva aydın kesimden bağımsız. Bu bağımsız gelişmelerin, bir süreç içerisinde bütünleşip kaynaşması, hareketin nitelikçe daha üst bir aşamasına teşkil ediyor. Bilimsel sosyalist öğretinin temel bulgularından biri, bu.

BURJVAZİNİN SINIF BİLCİNİ

Bu temel bulgu, Türkiye'de sosyalist hareketin geçmişini ve bugünü anlamada bir anahtar niteliğini taşıyor. Yalnızca sosyalist hareketin gelişimi de değil. Bunun yanı sıra, burjuvazinin, tarihin çeşitli dönemlerinde *ağırlıklı olarak* uyguladığı politikanın özünü de bu gerçek oluşturuyor.

Burjuvazinin, sosyalist hareketin gelişmesine karşı, tarihin çeşitli dönemlerinde uyguladığı politikanın niteliğini belirleyen, söz konusu dönemdeki nesnel koşullar ve sosyalist hareketin içinde bulunduğu gelişme düzeyi. Bu noktada, önemli bir hatırlatma yapmakta yarar var: Genellikle, Türkiye'de en çok küçümsenen olgulardan biri, Türkiye burjuvazisinin sınıf bilinci. Türkiye'de aydın kesim, kendi dar görüş açısını ve düşük bilinç düzeyini Türkiye burjuvazisine de yansıttığından olacak, Türkiye burjuvazisinin sınıf bilinci ve kendini çeşitli yöntemlerle koruma yeteneği hep küçümsendi. Türkiye kapitalizminin niteliğinin ve boyutlarının yeterince kavranamaması yüzünden, burjuvazinin konumu, buradan hareketle de burjuvazinin savunma araçlarının çeşitliliği ve karmaşıklığı hep gözden kaçırıldı.

Oysa, bugün Türkiye'de sosyalist hareketle görülen eksiklik ve tıkanıklıkların başlıca nedenlerinden birini, burjuvazinin geçmişte ve bugün uyguladığı başlıca politikada aramak gerek. Burjuvazinin, ileri bir sınıf bilincini yansıtan başarılı politikasında.

SOSYALİST HAREKET VE "EMBRİYON" AŞAMASI

Bu politikayı anlayabilmek için, başta sözünü ettiğimiz sosyalist hareketin gelişim sürecine eğilmek gerekiyor. Bu sürecin başlarında, Lenin'in deyimi ile her "embriyon" aşaması, işçi sınıfının giderek gelişip güçlendiği, buna karşılık aydın kesimde sosyalist öğretinin netleşmediği, belanık ve sosyalizm dışı unsurlar bantlandırdığı döneme tekabül ediyor. Bu dönemde, burjuvazi işçi sınıfı karşısında olağan kaba baskı politikası uyguluyor.

Amma asıl ağırlıklı olan ve burjuvazinin savaşında odak noktayı oluşturan, aydın kesimindeki gelişimin durdurulması. Bu alanda burjuvazi, hem kaba hem de ince politika uyguluyor. Baskılar, kıyımlar ve genel olarak polisiye tedbirler, burjuva politikasının kaba yanını oluşturuyor. Ama asıl ağırlıklı olanı, ince politika. Türkiye burjuvazisi, ince politikayı 1920'lerden bu yana bütün inceliği ile kullanıyor. Ekim devriminin ve ulusal kurtuluş savaşının etkisi altında Türkiye'de filizlenen sosyalist düşüncenin karşısına, doruk noktasındaki kıyımları yanı sıra, ince politika ile dikiliyor. Bu ince politika, sosyalistlere kıyarak "sosyalist" görünmeyi, sosyalizm düşmanlığı yapıpırken "parti kurduğunu" içeriyor. "Türkiye'ye özgü sosyalizm" aldatmacalarını da kapsamına alıyor. Aynı, Rus burjuvazisinin sosyalist hareketin "embriyon" aşamasında, aydınların arasında "Halkın dostlarını", "popülistleri", yerleştirmeye çalışması gibi.

Türkiye burjuvazisi 1960'lara kadar, değişmeyen ve olağan baskı politikasını tamamlayan bu ince politikayı aydın kesimde bütün marifeti ile kullandı. Bir bölümü sosyalist aydınlardan devşirilen "kadrolar", "devletçilik" sisi ile, "Türkiye'ye özgü sosyalizm" yutturmacaları ile.

1960-71 döneminin ise farklı bir açıdan değerlendirilmeye gerekiyor. En başta sözü edilmesi gereken, aydınlar üzerindeki baskıların, bu dönemde küçümsenmeyecek ölçülerde kalkması. Böylece bu dönemde, içinde önemli ölçüde sağlıklı unsur barındıran, ama buna rağmen *zorunlu* bir yayılma aşamasına gелиnıyor. Sosyalist düşüncenin, dar aydın çevrelerinden sıyrılarak geniş bir alanı kapsamaya başladığından, bantlandırıldığı sağlıklı unsurlara rağmen böyle bir yaygınlaşmayı ve bunun sonucu ortaya çıkan sıçrama zorunlu idi. Bir başka deyişle, 1960-71 döneminin, sağlıklı unsurlara da içeren zorunlu yayılması, daha sonraki anlama ve netleşme döneminin tohumlarını içinde barındırıyor.

Bu dönemde, sosyalist hareket karşı burjuvazinin uyguladığı kaba ve ince yöntemler, artık biliniyor. Bunların üzerinde burada ayrıca durulması gerekmiyor. Yalnız, 12 Mart dönemi de dahil, bütün bu gelişmelerin günümüzde ortaya çıkardığı bazı belirgin sonuçlara değinmek zorunlu.

YENİ DÖNEMİN YENİ ZORUNLULUKLARI

Sonuçlar, iki yanlı. Bir, aydın kesimine, Türkiye'deki sosyalist aydınlarla yönelik. Burada söylenebilecek olan şu: 1960-71 dönemi sıçramasının temel ve zorunlu unsuru, sosyalist düşüncenin aydın kesimindeki yaygınlaşması oldu. Bu yaygınlaşma, hareketi 1971'e kadar getirdi. Bugünün özelliği ise farklı. Bugün, sosyalist hareketin yeni ve üst bir düzeye çık-

raması, *ağırlıklı olarak* aydın kesimindeki silkiniş ve yayılmaya bağlı değil. Bugün sosyalist düşüncenin, 1971 öncesine kıyasla daha geniş küçük burjuva kesimlerini etkilediği şu götürmez. Ancak bu, yeni ve zorunlu sıçramanın ağırlıklı olarak bu kesimi temel alması anlamına gelmiyor. Aydın kesimi içinde, henüz yeterli olmasa bile, gerekli ve belirleyici ayırım noktaları ortaya çıktı. Bu ayırım noktalarının ortaya çıkışı, anımları da beraberinde getirdi. Anıma, belirli bir kesimi eleğin üzerinde bıraktı. Sosyalist harekette bundan sonra zorunlu olan sıçrama, eleğin üzerinde kalanlarla gerçekleştirilecek.

Ancak, eleğin üzerinde kalanlar, tek başlarına bu zorunlu sıçramayı gerçekleştiremezler. Bu, zorunlu bir saptama. Ancak, bir umutsuzluk kaynağı değil. Çünkü yeni dönem, yeni umut kaynaklarına işaret ediyor. Bu umudun nereden kaynaklandığını görebilmek için de, Türkiye işçi sınıfı içindeki gelişmeleri ve bu gelişmelerin ulaştığı boyutları değerlendirmek gerekiyor.

"SOSYALİST BİRKİM"

27 Eylül'de Ankara'da bir miting yapıldı. Bu mitingde konuşan bir tekstil işçisi, umudun nereden kaynaklandığını açıkça vurguladı: "İşçi sınıfı içinde önemli bir sosyalist birikim var. Bu birikim, özellikle geliştiğimiz 6 yıl içinde büyük boyutlara ulaştı". Tekstil işçisinin söylediği, bu. Bugün, Türkiye sosyalist hareketini bekleyen sıçramanın temel alacağı kaynak da bu. Bugünkü sıçrama, 1960-71 döneminde olduğu gibi küçük burjuva kesimindeki bir yayılmayı temel almayacak. İşçi kesimi içerisindeki sosyalist birikimi temel alacak. Yeni dönemin yeni zorunluluğu burada.

Bu zorunluluğun farkında olanlar, yalnızca 1971 den sonra eleğin üzerinde kalan sosyalistler değil. Sınıf iktidarını koruma yöntemleri üzerinde 1920'lerden bu yana ustalaşan burjuvazi de bu zorunluluğun farkında. Bunu, aynı tekstil işçisi "burjuvazi elbette birlerce işçiyi kıyma uğratmak isteyecektir; elbette işyerlerindeki öncüsosyalist işçilerden kurtulmak isteyecektir" sözleri ile vurguladı.

Burjuvazi işçi kesimi içindeki sosyalist yönelişi durdurmak için başlıca iki yöntem kullanıyor: Tecrit ve tasfiye. Tecrit, bunlardan önce olanı. Tecrit politikasının uygulanabilmesi için, burjuva ideolojisinin işçi kesimine sızdırılması gerekiyor. İşçi kesimine sızdırılan tecrit ideolojisi şöyle somutlaşıyor: Tek tek işyerlerindeki ve sendikalarındaki sosyalistler, herşeyden önce işçi sınıfının ve sendikali hareketin bütünlüğünü düşünmek zorundadırlar. Bu nedenle, sosyalistler, işyerlerinde ve sendikalarında sosyalist çalışmaya, sosyalist örgütlenmeye çalışmalara yer vermemelidirler. Yoksa işçi sınıfının, sendikali hareketin birliği, bütünlüğü tehlikeye girer.

İncelik, burada: Geçerli ve doğru bir hedef için, geçersiz ve yanlış önerilerde bulunmak; işyerlerindeki ve sendikalarındaki sosyalist çalışmaya, sendikali birliğin ve işçi sınıfının birliğinin karşısına koymak; işçi sınıfının ve sendikali hareketin birliğini, tersine, sosyalist çalışma ve örgütlenmenin bir ürünü olduğunu unutmak; başkalarına da unutturmak istemek.

TECRİT YOLUYLA TASFİYE VE TASFİYE YOLUYLA TECRİT

Bu tecrit yöntemi, Dünyada 1900'lerin başından bu yana kullanılıyor. Rusya'da ekonomiyi olarak ortaya çıktı. Daha sonra, işçi sınıfı partilerinin başına musallat edilmeyle çalışıldı. Kullanıla kullanıla suyu çıkan bu yöntem, yeni dönemde, yeni birikimlerin yeni sıçramaların şu konusu olduğu bir dönemde, Türkiye sosyalist hareketinin başına musallat edilmeyle çalışılıyor.

Amma, istenilen ölçülerde sökmüyor. İşyerlerindeki sosyalist birikim, bütün engellemelere rağmen, sosyalistler tarafından örgütleniyor. Burjuvazinin kaba savaş yöntemi de bu noktada ortaya çıkıyor: İşyerlerindeki sosyalist unsurların, işçi kitleleri peşlerinden sürükleyen öncü işçilerin tasfiyesi, burjuva politikasının bugünkü odak noktasını teşkil ediyor. Burjuvazi, zorunluluklar karşısında, tecrit yoluyla tasfiye politikasını, tasfiye yoluyla tecrit politikasına çeviriyor.

Bu nedenle, gündemdeki sorun, burjuvazinin planladığı büyük işçi kıyımını durdurmak işçi sınıfı ve tüm demokratik güçlerle birlikte büyük kıyımın karşısına çıkmak. İleri demokrat güçlerin abartılması ve temelsiz "zafer" sarhoşluğundan kurtulmalarını sağlamak. Yeni ve önemli görevin ne olduğunu bunlara bir kez daha hatırlatmak.

Burjuvazinin, istediği ve planladığı boyutlarda gerçekleştirileceği bir işçi kıyımının, sosyalist hareketi vurucağı darbe açısından, 12 Mart döneminde gerçekleştirildikleri ile aynı anlamda geleceğini bir an bile unutmamak gerekiyor.

İSVEÇ DE DEĞİŞİR

MEHMET AKOZER

İsveç seçimlerinin sonuçları üzerine yapılan yorumlar, genellikle, bu seçimlerin İsveç'in toplum yapısı üzerinde bir değişikliğe yol açmayacağı biçimindedir. Konu üzerinde ayrıntılı çözümlerlerin yapılması için zamanın henüz erken olduğu doğrudur. Ancak, yine de bugüne dek yapılan değerlendirmelere katılmak mümkün değildir.

İsveç seçimlerinin bu ülke üzerindeki etkileri, kuşkusuz kısa sürede kendisini göstermeyecektir. Ancak, bu etkilerin hiç de küçümsenecek çapta olmaması, ülkenin siyasal gelişimini ve toplum yaşamını derinden belirlemesi olasılığı büyüktür.

Ülke için önemli değişiklikler öngörmeyen yorumların dayandığı temel görüş, seçim sonuçlarının İsveç'in toplumsal ve ekonomik düzeniyle çelişmediği görüşüdür. Diğer bir söyleyle, bundan önceki sosyal demokrat iktidar ülkedeki tekelci kapitalist ilişkilere dokunmadığına göre, yeni iktidarın ülkeyi sokacağı doğrultulunan eskisinden farklı olması için bir neden görülmemektedir.

İlk bakışta doğru gözükün ya yaklaşım, İsveç'teki siyasal alternatiflerin, örneğin ABD'deki Cumhuriyetçi-Demokrat ikileminden farklı olmadığı varsayımına dayanmaktadır. Nitekim bu benzetmeyi yapan yabancı basın organları olmuştur. Oysa bu varsayım doğru değildir. Sosyal demokrat alternatifi, diğer kapitalist ülkelerdeki yapıyı kilemlerden ayıran fark, birincisinin, sosyalizm umutlarının oluşturduğu yumuşak koltukta bugüne kadar iktidarını sürdürmüş olmasıdır. Önemsiz görünebilecek bu farkın, sosyal demokrasinin İsveç'teki gibi iktidardan düşmesi durumunda, ülkedeki subjektif koşullarda yaratabileceği önemli sonuçlar vardır.

Yaygın değerlendirmelerdeki ikinci yanılgı da şudur: Bir sosyal demokrat iktidarın bir sağ iktidarın yerini alması durumunda düzende köklü bir değişiklik olmayacağı doğrudur. Böyle bir durumda, üretim ilişkilerindeki sürekliliğe ağırlık tanınmak, geçerli bir tutumdur. Ancak bu ilişkiyi tersine çevirdiğimizde, yani bir sağ iktidar sosyal demokrat bir yönetimin yerini aldığında, bu değişikliğin sonuçlarını politik düzeyde, sınıfların politik güçler dengesi düzeyinde değerlendirmek gerekir. Sosyal demokrat bir iktidarın kapitalizmin özüne dokunmayacağına söylemek başka şeydir; onun yerini alacak bir sağ iktidarın, işçi ve emekçi sınıfların kaderini değiştirmeyeceğini söylemek başka şey.

Üçüncü olarak, İsveç'te önemli değişikliklerin beklenmemesini öğütleyen görüş, ülkede yaratıldığı ileri sürülen "sanayi demokrasisi"nin, gerçekten dengeli, çelişkisiz bir toplum olduğu varsayımına dayandığı için de yanlıştır. Bu varsayımına göre, İsveç o nitelikte bir kapitalist ülkedir ki, ne içeride ne de dışarda, ülkeyi bugün bulunduğu yerden farklı bir yöne götürmek isteyen güçler yoktur. Varsa da, güçleri olayları etkileyebilecek çapta değildir. İçinde yaşadığımız çağ gibi, iki toplum sistemi arasındaki mücadelenin dünya gelişimini en başta belirlediği, emperyalist sistemde gericiğin sistem içi .disipline yeni bir içerik vermeye çalıştığı bir çağda, bu varsayımaya saygı göstermek mümkün değildir.

Gerçekten de İsveç'teki sağcı iktidarın gerçekleştirilmeye isteyeceği, gerçekleştirileceği değişiklikler, tekelci kapitalist ilişkilerde olmayacaktır. Eğer sömürünün yoğunlaşmasını, üretim sürecinde antidemokratik eğilimin güçlenmesini, tekelilerin kontrolünün daha da açığa çıkmasını, önemli bir değişiklik saymıyorsak,

Ancak iş burada bitmemektedir. Çünkü tekelilerin amacı, ekonomik güçlerinin korunmasından ve artırılmasından ibaret değildir. İsteklerinin, politik iktidarda eksiksiz olarak yansıtılabilmesi de, politik düzeydeki amaçlarından sadece biridir. Burjuvazinin, bütün bunların ötesinde, burjuva demokrasisinin sınırlarını daraltmak, kitlelerin kapitalizme bağlılığını kalıcı güvenceye bağlamak, işçi sınıfının bilinçlenme ve örgütlenme sürecini iletme amacıyla olduğunu düşünmek, kapitalizmin ve burjuvazinin gerçekten eski günlerinden arındığını öne sürmekten farksızdır.

Aslında seçim sonuçları üzerinde yapılan yorumların amaçlarından birinin, bu görünümü vermek, daha doğrusu bu görünümün kaybolmamasını sağlamak olduğu kuşkusuzdur. Nitekim uluslararası sağ ve "sol" basında, bu sonuçların, demokratik parlamenter oyunun "demokratik" niteliğini sergilediği biçiminde yorumlara büyük yer verilmiştir. İsveç sosyal demokratlarının da, sonuçlardan telaşlı görünmemek için gösterdikleri çaba, yeni bir seçimde iktidara hazırlanmaktan başka hiçbir şeyin değişmediği biçimindeki tutumları, gerçekte, kırkdört yıllık iktidarlarının bugün yarattığı sonucun buyutlarını küçültmek çabasıyla açıklanmalıdır.

OLOF PALME: SOSYALİZMİ Mİ TEMSİL EDİYOR?

İsveç'li seçmenlerin neden sağ partilere şans tanıdığı sorusu, yanıtı kolay alınabilecek bir sorudur. Nitekim bu yanıt herkesçe verilmektedir. İsveç sosyal demokrasisinin çözemediği sorunlar, sosyal demokrasinin artık bir değişim unsuru olarak görülmemekten çıkması, seçmenleri öteki iktidar alternatiflerine çevirmiştir. Bunun sosyalimden umut kesme anlamına gelmediği, sosyal demokrasinin de zaten sosyalizmi temsil etmediği açıktır. Ancak asıl sorun, İsveç'te sağ'ın, bu arayış içindeki seçmenlerin yüzde ellibirini etkileyebilecek siyasal potansiyele sahip olabilesidir.

Çözümlemesi gereken konu da, bu durumun, burjuvazinin bazı amaçlarına yakınlaşması için nasıl kullanılacağıdır. İsveç sosyal demokrasisi, uzun yıllar, kapitalizmin yerini yeni bir toplum sistemi getirmeye de, kitlelerdeki kapitalizmin aşılması ve toplumsal dönüşüm özelemini canlı tutarak iktidarda kalabilmiştir. "İdeal, ilişkilerden arınmış" bir toplum imajının arkasında kendisine bir yer bulmuştur. Şimdi İsveç sağ'ının ilk hedefi, seçimlerdeki başarısını, kitlelerdeki değişim özeleminin yerine, kapitalizmin değişmezliğine dayanan bir karamsarlık, kadercilik felsefesinin geçirilmesi için değerlendirmek olacaktır. İsveç sağ'ının temsilcileri, şimdiden, seçim başarılarını, "ideal bir toplum kurulabileceği efsanesini yıkma" biçiminde yorumlamaya başlamışlardır, bile. Bu sloganın, özellikle sosyal demokrat tabanda yankı bulacağı söylenebilir. Genç kuşağın şimdiden sağ partilere oy deposu olması, ideolojik çarpıtmanın bu potansiyeli nerelere kadar sürükleyebileceğini işaretidir.

Gerçi bu subjektif faktör tek başına çok önemli değildir. Ancak burjuvazi için geniş bir alan yaratmaktadır. Sınıfsal bilinçlenmenin geriletilmesi, demokratik ve siyasal örgütlenme üzerindeki sınırlamaların böylece ağırlaştırılması; burjuvazinin gerici, antidemokratik eğiliminin bugünkünden çok daha etkin biçimde ağırlığını koymasını getirecektir. Son seçimler, İsveç'te de tekelci kapitalizmin evrensel gericiliğinin kendini açığa vurmasının yolunu açmıştır.

Böylelikle İsveç'in de emperyalist-kapitalist sistemin, uluslararası burjuvazinin evrensel eğilimlerinden bağımsız olmadığı kanıtlanacaktır. Bu açıklığın ortaya çıkması, elbette, olayların bundan sonra kendiliğinden gelişeceği, sonucun şimdiden belli olduğu anlamına gelmez. Sonucu sınıf mücadelesi belirleyecektir. Ancak bu sınıf mücadelesinin koşullarında, ortaya çıkacak alternatiflerin sıralanışında artık önemli farklılıklar olacağı kuşkusuzdur.

Seçim sonuçlarının uluslararası etkileri de önemli bir tartışma konusudur. İsveç'in dış politikasında bir değişiklik beklememek gerektiği görüşü, son derece yanlış görüşlerden biridir. Bir kere, sağ'ın seçim sloganları arasında, sosyal demokratların dış politikasının olumlu yantılarına karşı çıkılması, büyük bir yer tutmuştur. İkincisi, ülke içindeki değişiklikler, kuşkusuz dış politikada da gerici, antikomünist eğilimlerin güçlenmesine yol açacaktır. İsveç'in bugüne kadarki dış politikasının olumlu yönleri, burjuvazinin "okumuşluğunun" değil, gerici eğilimlerin ilercii hareket tarafından set çekilmesinin sonucudur.

İsveç'teki iktidar değişiminin, özellikle F. Almanya'daki sosyal demokrat iktidarın önüne yeni bir engel çıkarttığı görüşü, abartıldığı kadar gerçeğe değildir. Almanya'daki seçmenlerin bu durumda sağ'ın lehine etkilenmesinden çok, söz konusu olan, Alman sosyal demokratlarının, iktidardan sürdüremek için gerici ve antikomünist daha büyük önlemler vermeye yönelecek olmalarıdır.

Öte yandan, İsveç'teki iktidar değişikliğinin, Avrupa'daki güçler dengesinde önemli bir değişikliğe yol açacağı, bazı Avrupa ülkelerindeki sınıf mücadelelerini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmemelidir. Seçimlerin Fransa ve İtalya'da, demokratik ve sosyalist alternatifleri zayıflatacağı görüşü, somut farklılıklar silinerek kasıtlı olarak yaratılmaktadır. Ancak, İsveç kapitalizminin sınıfsal özelliklerinin giderek açığa vurulması, kuşkusuz, günümüz kapitalizminin antidemokratik eğilimlerinin değerlendirilmesinde yeni çözümlere kaynaklık edecektir.

SICAK KAR

AFETILGAZ

Sovyet romanlarında, insanca ilişkilerin egemen olduğu "yeni insan" tipi görmek her zaman bana bir sevinç ve coşku verir. Rus insanını Tolstoy'la, Turgeniev'le, Dostoyevski, Gogol, Puşkin ve Gorki'yle tanımıştık. Onlarda sallantılar, sarsıntılar geçiren, bir değişmeye hazırlanan toplum düzeninin çelişkileri dolu, değişmelere hazırlanan insanların görmüşlük. Sovyet romancıları şimdi bu kalabalık ve ilginç toplumun aynı değişmelerin sancısını çekken ama daha dayanıklı ve daha rahatlamış, her şeyi açığa çıkmış, belirlenmiş insanların arıtlıyorlar. İnsanı sevindiren ve coşkular içinde bırakan da bu. İnsanları tanırtken artık bir toplum düzeninin sandan yandan, halktan yana, toplumdanda olduğunu görmek umutlanıyorunuz.

En sevdiğim Sovyet romanı Çimento'dur (Fabrika). Bu romanda geçiş döneminin o acılı günlerinde kişisel acıların ve bunalmaların ortasında toplumsal mutluluk için yaşayan ve duygularını bu açıdan düzenleyen ya da düzenlemeye çalışan Gleb, Daşa ve küçük Niyruşka'yı bir türlü unutamam.

Simenoflar, Ehrenburglar, üzerinde çok konuşulmuş büyük Sovyet yazarlarıdır. Bunların dışında, şimdi bizde pek az okunmuş olanlarından söz açmak istiyorum.

Sovyet romanları daha çok İkinci Dünya savaşının bu topluma getirdiği felaketlerin acısını yaşayan insanların anlatırlar. Polevoy'un Altın'ı, çevirinin yetersizliğine karşın, severek okuduğum bir romandı. Vera Pavova'nın Çocuk'u, Gladkov'un Gizli Kahramanlar'ı, Kozhevich'in Meydandaki Ev'i.

Şimdi yeni bir romanı okuyup bitirdim: Yuri Bondarev'in Sıcak Kar'ı... Bu roman, tanıma yazılarında "Savaşın İnsanı" anlatıyor diye belirlendi. Gerçekten de beş yüz sayfa boyunca iki günlük bir savaşın bütün dakikalarını, savaşın insanın bütün davranış ayrıntılarıyla örülmüş, sabırla, titizlikle örülmüş bir romandı Sıcak Kar.

Aynı yazarın bir de "başta insan"ı nasıl anlattığını okumak isterdim. İnsan ilişkilerine hımbilbir nasılsalıklı bir gözle bakmayı bilecekti.

Sıcak Kar'da Alman tanklarını durdurmakla görevli bir bataryanın bütün erleri, subayları, çavuşları, keskin bir gözlemlilik ve sıcak bir yürekle anlatılmış. Sıcak bir yürek demek, her şeyi başlıyan ya da birçok şeyi görmeyen iliyüzlülük değildir kuşkusuz. İşte bir batarya komutanı. Kitabın sonuna kadar ölçülü bir eleştiri süzgedinin geçiyor. İşte denizci Necahev: çapnıllıkları ya da öyle görünme tutkularıyla başlangıçta çok yadrgalan bir tip. İşte Alman tutsak kamplarında uzun bir süre kaldığı için kişiliği bozulmaya yüz tutmuş ama çevresine zararsız, hatta yararlı olmak, kendini başlılatmak için çirpanın Çibisov. İşte Sağlık memuru Zoya. İçe kapanık, sevimli Davlatyan, tutarlı davranışlarıyla Teğmen Kuznetsov, Batarya komutanı Drozdovski, ayrıca generaller, komsey üyeleri... Hepsi de eksiltiklerini biliyor, kendilerini düzeltme çabası içindeler. Çevrelerinde ne olup bittiğini sorumluluk içinde gözüyor, değerlendiriyor, eleştiriyorlar.

Burada başlılanmayan bir tip var demistik. Batarya komutanı Drozdovski, Necahev'in görevlileri, Ukhanov'un delişenliği, Çibisov'un yaralanmış kişiliğiyle başlılanmak için zaman zaman tiksinti uyandıran beğenilme tutkusu, hepsi hepsi başlılanacak küçük insan yapılarıdır. Bu askerlerin hepsi de yeri gelince insanüstü direniş göstermek zorunda kalırlar. İnsanüstü güze kavuşmak için yanlışlar yaparlar, kişiliklerine ters davranışlarda bulunurlar, çevrelerini kışkırtmaya düştürür ya da öfkelenirler. Ama olağanüstü savaş koşulları içinde... Korukun soğuk, açık, yorgunluk, uykusuzluk ve düşmanla burun buruna savaş, hem de eksik maldemden ötürü umutsuz bir savaş içindedirler. Ama bütün bu insanlar bir tek şeyi başlılamazlar. İnsanın yaşamasına ve onuruna edilmiş kötülüğü...

Drozdovski'nin kişilik bozukluğunda çocukluğunun kötü koşulları baş nendir. Anasız babasız kalış, yalnız bir evde aylar geçirmesi, sonra sapık bir yaşlı kadının yanına sığınması... Hepsi, hepsi doğrudur, haklı nedenlerdir. Ustelik Drozdovski yakışıklı ve sert bir erkek —bu yüzden de nedense çekici— ve başarılı bir savaşçısıdır. Romanın sonunda madalya ve nişanlar alır, komutanlarla kucaklaşır, kullanır.

Ne var ki, beş yüz sayfa boyunca zaman zaman eleştiri süzgedinden geçirilmiş ve hiç de önemli adamlar olmayan öteki küçük savaşçılar, kendi aralarında yalnız bir kullama töreni yaparlarken, aldıkları madalyaları içi —bardağının içine atıp yıklarlar ve Drozdovski'yi başlılanadıklarını yeniden belirtircesine, savaşta ölenlerin anılarını bir türlü aralarından uzaklaştıramazlar.

Drozdovski'nin iki somut suçuy vardır. Birisi bir askeri göz göre göre, komutanlık yetkisini kullanarak ölüme göndermektir. İki bombaları genç çocuğun eline verip onu tankları görmek üzere, makinelî ateşlerine karşı yollar. Çocuğun ölümünü, bu sahneyi gören hiçbir asker unutamaz. Drozdovski artık onların gözünde suçludur. İkincisi, kendisini içtenlikle, saflıkla, bütün temiz duygularla seven sağlık memuru Zoya'yı düşürdüğü suç durumlardır. Drozdovski, savaşın içinde Zoya'ya bir arkadaş, bir savaşçı gözleriyle değil de bir erkek gözüyle bakmakta ve onu yerli yerinde hıskanarak, onu yapmaktaki istemediği şeyler yapmaya sürükleyerek, sonra da onun askerinin önünde, hakaretilerle küçük düşürerek görünüşte yitirmektir. Zoya onu sevmeye devam eder ama artık kırılmış ve utandırılmıştır. Ona bir kadın gözüyle bakmak isteyen, onuyla şakalaşmak isteyen bütün askerler bu kez Zoya'nın yanında olurlar. Onun insanca, kardeşçe, bir savaşçıya yakışır dürüst davranışlarını, o ancak sessiz bir ölüme öldükten sonra değerlendirilmeye başlılarıdır. Hiç birinin gözünün önünde, Zoya'nın dertop olmaş küçük ölüsü, hiç sesini çıkarmadan ağır ağır ve kan yitirerek ölüsü gitmez. Onu ne kadar sevdiğini, ona ne kadar bağlı olduğunu, onun kendileri için ne kadar önemli bir insan olduğunu bu ölüme birlikte anlayarak herkes, Drozdovski de içinde, kurtuluş sonunda gelen rahattın ve kullamaların tadını çıkaramazlar. Hepsi de bithin, durgun ve kedeldirler.

Zoya, Çimento'daki Daşa gibi sert ve keskin çizgilerle verilen bir Sovyet Kadını değildir. Daha durulmuş, dengensiz bulmuş, yumuşak bir kadındır. Ama bu, Zoya'nın savaşta kendisiyle sevmek isteyen batarya komutanını itmesini ve ona:

"Seni seviyorum. Senden nefret etmek istemiyorum." diyebilmesini önleyemez. Zoya, binlerce yıllık köle cüsin bir bireyi olan bir kadının en arınmış, çelişkilerden temizlenmiş tutumlarında bile, zaman zaman erkek şovenizmiyle, anlayışsızlığıyla, tutarsızlığıyla karşışmakta insan kurtulmaya çalıştığı anları bir tıptır. Bence romanın en güzel, en güvenilir insan görünümünü yansıtmaktadır Zoya'da. Binlerce yıllık köleliğe başlıladırmsı ve onurlu bir toplumun vatandaşlığı olmuş bir kadın, cinsine bağlı acıları çekmekte ve savaşın içinde bunlarla da savaşmaktadır.

KEMAL ÖZER 'LE KONUŞMA

Daha önce bir yerde, sanatı tanımlarken "nesnellik" in ve "güncel" in altını çiziyordunuz, gerekliliğini vurguluyordunuz. Bunu biraz açar mısınız?

Bilimsel bir dünya görüşünün sonucu oluyor nesnellik. Sosyalist dünya görüşünün bilimselliği gerekli kılıyor bunu. Yalnız nesnellik, içinde öznal öğeler bulundurmaya demek değil, sanat için genel bir tanım, onu belirleyen ana özellik.

Güncellik ise ülke koşullarının öne getirdiği bir yöneldir. Sanatı güncel yönetmek, sanat yalnızca böyle yapılır demek değil, yaşamı her yönüyle kucağına alan bir yaklaşım, bir yorum oluyor. Örneğin bir aşk şiiri de güncel taşıyabilir içinde. "Sen de Katılmalsın Yaşamı Savunmaya" da yer alan "Bir Kurtuluş Savaşı İçin Açıklamalar" da böyle. Savaş başka bir biçimde sürmekte bugün. Kurtuluş Savaşını anlatırken bunu vermeye, bugünü de Kurtuluş Savaşı içinde yorumlamaya çalıştım.

Nazım'ın Taranta-Babu'sunu alalım, sözünü ettiğimiz güncelliğin açıklanmasında seçkin bir örnek. Orada anlattığı olay şimdi eski. Oysa şiir faşizmin genel niteliklerini de yakalayabilmiş olduğu için hâlâ yeni ve güncel.

Bu arada bir daha belirtirym zaman günlük bir olayı anlatmak, şiirleştiğini yalnızca bir yol. Ama gerekliliğine inandığım bir yol.

Eleştirmenlerin bir çoğu güncel şiirin tehlikelerinden, açmazlarından söz ettiler...

Peki her zaman yok mu bu tehlike? Söylenen şeyin içeriği okura eksilmeden ulaşmalı. Anlatılanlar sözcük, dize ustasına feda edilmemelidir. Dünya görüşünün gereği bu. Söyleyeceğimizi açık seçik, korkmadan söylemeliyiz. Çünkü güzellecek şeylerimiz yok. Tersine, bugüne kadar çizilen, sisler ardında bırakılan şeyler çekip çikarmalıdır.

Bazı eleştirmenler, İkinci Yeni'nin şiire estetik açıdan yararlanılabilecek deneyler getirdiği kanısındalar. Ben böyle düşünmüyorum. Örneğin "Kavga'nın Yüreği"nde toplanan şiirler, içerik açısından yeni bir dönem başlangıcıydı, ama gördüm ki söyledim, söylemek istediğim yer yer açık, somut olmadı. Dahası okurlarca değişik anlamlara varılabildi. İkinci Yeni'nin estetik özellikleri, içerikten fire vermesi zorunlu kılıyor ya da buna zorluyor ozanı.

Şiirin temel öğeleri doğrudan anlam, yalnızlık, açıklık ve somutluk olma-

lı. Bu temel öğeler çevresinde kurulmalı şiir. Herkesin her gün kullandığı bir dil kullanılmalı. Ters "şiir dili" kurmak demektir ki bu da öznal, kapalı, içeriği eksiltiren bir anlatıma yol açar. Yine de eklemeliyim, toplumsal şiir salt böyle yazılır demek istemiyorum yazdığım şiirlerle. Aramaya, oluşturmaya açık bir şiir çünkü söz konusu. Son üç kitabı bu açıdan değerlendirmek gerek.

Toplumcu şiirin geleneke bağıntısı üzerinde daha önce de durmuştunuz. Geleceğin gerekliliği konusunda söyleyecekeriniz?

Gelenek geçmişle bir bağlantıdır, ozanın ustası, öğretmenidir bir bakıma. Şiir bir süreci işidir, ozan pat diye, yerdene biter gibi belirivermez. Burjuvazi işte bu sürece kesintiye uğrattı. Nazım'la yükselen, giderek etkinlik kazanan 1940 kuşağı şiiri kendisinden sonrakilere unutturulmak istendi. Türlü baskılar, hapisler, sürgünler, yani siyasal ortamın ağır, elverişsiz havası kadar belirli çevrelerde desteklenen Orhan Veli Şiiri de bu kopukluğun önemli nedenlerinden biri.

Garip, edebi sanatları atarak estetik planda şiiri çoraklaştırdı. İçeriği ise soyut bir halk kavramını ötesinde değil. Bunun yanısıra gelişmesi, boy atması, araştırması için gerekli olanaklardan yoksun bırakılan toplumcu şiir, hem 1950-60 döneminin baskısı, hem de bu baskının yol açtığı uygun koşullar içinde gelişen İkinci Yeni ile biraz daha baltalanmış oldu.

1960 sonrasında siyasal durumun değişmesiyle geçiş ozanlar toplumcu içeriğin sürdürülmesi düzeyinde 1940 şiiriyle ilintiler kurdular. Fakat toplumcu şiire karşı yaratılan birikim, aynı ilintinin estetik düzeyde kurulmasını oldukça engelledi. Genç ozanlar Nazım dışındaki toplumcuları estetik bakımdan geri ve ilkel buldular, öyle değerlendirdiler. Yaratılan kopuklukla amaçlanan da buydu zaten.

Şimdi ise 1940 kuşağı ozanları tanımdıkça, okudukça yeniden keşfediliyor nerdeyse. Örnekleri son yıllarda arttı.

Burada asıl eleştirmenlere büyük görevler düşüyor. Sabırlı ve titiz bir biçimde araştırarak gerekiyor geçmiş. Toplumcu ozanları bir bütünlük içinde ele alıp değerlendirmek, sağlıklı gelişmenin, genç, yeni yetişecek ozanlara yol göstermenin gerekliliği ve ilk koşulu.

DÖNEKLERİN KADROLAŞMASI

Bir yakın ölmüş. "Türk dostu" bir alman hanım. Vasiyet bırakmış. İstanbul'da, Aşyan'da gömülmek üzere. Ölen hanımın oğlu telefonla bildirmiş. Cenazenin İstanbul'a geliş tarihini. Hazırlıklar yapılmış. Sonra bir telefon daha: "Annemin tabutu Hamburg hava limanındaki işçiler işi yavaşlatma grevi yaptıkları için gelemedi. Size gelince haber vereceğim." Olay, bu. Bu olayın tepkisi ve değerlendirmesi ise şu: "Grev müessesesinin ne kadar antisosyal, anti-demokratik bir gelenek olduğunun işte bir misali daha. Hamburg Hava Alanı'nın işçileri bir kaç mark fazla alacaklar diye bir çok uluslararası ilişkiler böyle altüst olabiliyor." (Vedat Nedim Tör, Yıllar Böyle Geçti, Milliyet Yayınları, 1976, sayfa 234, 235)

Yalnızca bir "Türk dostu" hanımın cenazesi dolayısıyla çıkan "tersliklere" duyulan tepki mi? Daha ileri ve açık. Şöyle: "Mesela, liberal demokrasilerde, sınıf kavgasının en tipik silahı olan grev ve lokavt gibi ithal malı görenekler, bizim gibi en büyük ve en değerli sermayesi "saman" olan ve az gelişmişlik ayıbından kurtulmak isteyen memleketler hesabına çok ilkel ve aynı zamanda çok pahalı bir lüksür." (Vedat Nedim Tör... sayfa 245)

NEREDEN NEREYE

Bunları söyleyen kim? Türkiye'nin iki büyük özel bankası arasında mekik dokuyarak "kültür danışmanlığı" yapan ve halkçılık adına el işlemlerinin propaganda yapan birisi. İki büyük bankanın verdiği rüatlıkla grev hakkının yasaklanmasını isteyen ve halkçılık olarak el işlemlerine sarılan bu anı yazarının halkçılığa başlayışı ise şöyle: "Bütün bir düşman dünyaya karşı yokluklar ve yoksulluklar içinde savaştan Anadolu'nun masal kahramanları gibi ulu liderine, Mustafa Kemal'e dostluk elini uzatan tek Devlet. "Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği" olmuştur. Bu davranış Berlin'deki yüksek öğrenim gençliğinin adeta büyüledi: Nuzullah Esat Sümer, M. Nermi, Mümtaz Fazlı Taylan, Vehbi Sandal, Nizamettin Ali Sav, Sadık Ahi ve daha şimdiki adlarını hatırlayamadığım bir kaç arkadaş, "Türkiye işçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi"ni kurduk. "Kurtuluş" adlı bir dergi de yayınlamaya başladık". (sayfa:9) Berlin'de başlayan çalışma Türkiye'de de sürüyor: "Berlin'de tahsilimizi bitirip İstanbul'a döndükten sonra da bazı arkadaşlarla komünist partisini yaylatmaya çalıştık." (Sayfa, 10)

MENFİ SELEKSİYON

Törün anlattığını belli bir nakaratı var: "Türkiye menfi seleksiyon memleketidir." (sayfa, 144) Çok doğru. Ama Törün anlatmak istediği anlamda değil. Vedat Nedim, sık sık tekrarladığı bu gözlemi, Türkiye'de "kiymetlerin" kıymetinin bilinmediği anlamında kullanıyor. Halbuki Türkiye'de "kiymetlerin" kıymeti çok iyi biliniyor. Buna en iyi örnek Tör'ün yaşantısı. İçinde bulunduğu ilerciler hareketi ilgili belgeleri polise teslim eder etmez "kiymetli" anlaşılmasına başlıyor. Bu olay sıcaklığını kaybetmeden çok önemli görevlere getiriliyor. Matbuat Umum Müdürlüğü görevini üstleniyor. Burjuvazi hemen güvenini belli ediyor. Ankara Radyosu müdürü oluyor. Burjuvazi daha da güçlenince büyük özel bankaların rahatlığına kavuşturuluyor. Anılarında bu önemli yerlerde yaptığı "önemli" işleri anlatıyor. Uluslararası Leipzig Fuarında Hava ve Anamızın, Adem Babamızla elma yerine incir verişini tasvir eder ve altında "Havva Anamız Adem babamızı Cennet elmasıyla değil Aydin inciri ile baştan çıkarmıştı" yazısı bulunan bir tablo gibi. Bunun üzer-

rine Alman Gazeteleri "Türkler, İncil'i tashih ettiler" diye yazılar yazmış. (sayfa 17) Bir de Nehru'ya yazılan "Sevgili Nehru Amca" diye başlayan mektup var. (sayfa 87) Nehru, Japon çocuklarına fil hediye etmiş. Vedat Nedim de istemiş. Nehru bir tane de Türkiye'ye göndermiş.

KADROLARIN DÖNEKLEŞMESİ

Anılar, buna benzer olaylarla dolu. Kısa bir bölüm, Kadro Dergisi ve hareketi ile ilgili, Cumhuriyet tarihinde Kadro Hareketi ve Dergisi, devletçilik girişimi içine. Bir kaynak, bu içiceliği ve Kadrocuları şöyle tanımlıyor: "1930'larda, Türkiye hükümetinin ekonomik politikasında devlet kapitalizmi eğilimlerinin güçlendiği dönemde, devletçilik ideolojisinin belli başlı öncülü, Kadro adı toplumsal-siyasal dergi etrafında toplanan İsmail Hüseyin (Tökün), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) gibi yazarlar ve Şevket Süreyya (Aydemir) ve Vedat Nedim gibi dönüklerdi." (I.V. Alibekov: Gosudarstvenny Kapitalizm V Turtsii, Türkiye'de Devlet Kapitalizmi, Moskova, 1966, sayfa 33)

Vedat Nedim, Kadro'nun yazışmaları müdürü, Şevket Süreyya, Tör'ün yetmiş beşinci yaş günü dolayısıyla yazdığı yazıda "Vedat Nedim, Kadro ile yorucu ilgisini Matbuat Umum Müdürü olduğu zaman da terketmemiştir ve orada da büyük bir organizatör hareketi göstermiştir" diyor. (sayfa 130) Aynı yazıda şunları da açıkladığı anlaşılıyor: "Cumhuriyet'in 10. yıldönümünde Atatürk, yalnız Kadro'ya beyanattı verdi. Ve önünü en muhtevalı makalesini yine Kadro'ya yazdı. "Tör, anılarında, Çankaya Köşkünün on adet Kadro abonesi olduğunu da yazıyor.

AŞAĞILIK KOMPLEKSİ İLE SOLCULUK

Önce Berlin, sonra İstanbul ve sonra da Ankara. Değişen ise şu: "Ankara'da çalışmaya başladığım yıllarda, Berlin'de öğretilmiş sırasındaki, memleketin politik ve ekonomik durumu ile ilgili olarak içinde çöreklenen eziklik, burukluk ve aşağılık kompleksi yerine, kendimi taptaize, dipdiri bir ruh hali, bir psikolojik ferahlık ve güven havası içinde buldum." (sayfa, 125) Anılarda Kadro ile ilgili bölümü böyle başlıyor. Aşağılık kompleksi ile ilerciler hareketi girenlerin sonunun ne olabileceğini göstermesi bakımından son derece ilginç bir başlangıç. Aşağılık kompleksi ile solculuğa başlamak ve işçi sınıfına güvenen doğan bir üstünlük kompleksi ile hareket katılmak, iki zıt yol. Şimdi ikinci yol ön planda.

"İçinde, Marksiz'mden açılan ideolojik boşluğu doldurabilecek yepyeni bir dünya görüşünün 'televün' etmeye, oluşmaya başladığını duyuyordum. Aynı ruhi ve fikri bunalmış içinde olan Marksist görüşü arkadaşlarımda da böyle bir gelişmenin oluştuğunu görüyordum." Kadro, böyle bir boşluk için ve böyle bir gönüştene doğuyor. Ve bugüne kadar devam ediyor: "Hala bu 'intibaksızlık bunalmı' içindeyiz. Atatürk'ün kurduğu parti bile 'ortanın solu' diye partiler yelpazesi içinde bir 'şğıntı' ortanlık temenüz etti. Ne demek ortanın solu? Demekki, daha sol, yani daha ileri bir fikir sistemi varmış. İşte, bence burada yanyılıyor. Kemalizm, bizim koşullarımıza göre en ileri bir fikir sisteminin, ideolojinin bütün ilkelerini taşımaktadır. Bugün en ileri bir fikir sistemi diye gençliğe sunulan Marksiz'm, 19. yüzyılın en ileri fikir sistemi idi ama, bugün artık zaman aşımına uğramış 'demode' bir kalıntıdır." (sayfa 244). İki büyük bankanın kültür danışmanı, kemalizmi böyle savunuyor ve marksizmi böyle çürütüyor!

Vedat Nedim, Kadro hareketinin, yalnızca üniversitenin gerici profesörleri tarafından eleştirildiğini söylüyor. Şevket Süreyya da aynı izlenimi bırakıyor. Şimdi bu iddia ve izlenimin gerçeğe hiç bir ilgisi olmadığı ortaya çıkıyor. İki üretken araştırmacı, İhan Tekeli ve Selim İkin, yakında Şefik Hüsnü'nün uzun bir eleştiri mektubunu yayımlayacaklar. Bu mektup, Şevket Süreyya'ya yazılmış. Vedat Nedim'in bilmediği olanaksız. 1960 öncesi ilerciler hareketinin en çaplı önderlerinden birisi olan Şefik Hüsnü, Avusturya'dan gönderdiği mektupla, şöyle diyor: "Kadro'nun komünistlikle hayata atılmış muharrirleri pekala bilirler ki, sınıflara müstenit cemiyetlerde inkilap, bu sınıfların aralarındaki mücadelelerden tecerrüt ederek havada sübjektif, enfusî bir hayal, bir kelimedem ibaret kalmaz. İnkilap doğrudan doğruya bu sınıf mücadelesinin bir neticesidir." (Şefik Hüsnü'den Şevket Süreyya'ya sayfa 2) Devam ediyor: "Fakat Kadro inkilabın esaslarını tespit etmeden muallakatı hayali bir inkilabı tekin ederken, inkilabın psikolojisi namına da hezayanandan başka yazacak bir şey bulamamıştır." (sayfa, 4) İhan Tekeli ile Selim İkin'in yazına hazırladığı bu önemli belgenin bazı bölümleri, özellikle "ağır sözleri" içeren bölümü, Şevket Süreyya tarafından karalanmış. Böyle bölümlerden birisi de şöyle: "Kadro'nun ikinci makalesi pesimiz hakkında diyor..... Şevket Süreyya .... safasatalandır. Şevket Süreyya bu makalesinde pesimiz ile sükutu hayale uğramış bir optimizm mefhumlarını birbirine karıştırmaktadır". (sayfa 6)

ÖZNEL MANTIK İLE NESNEL MANTIK

Şefik Hüsnü, zamanında parmağını basıyor. Bunun için olayların gelişimini, bugünün gözü ve birikimi ile bakmak gerek. Olayların gelişimi şöyle: Takrir-i Sükun yasası çıkarılıyor. 1925 yılında. "Sağa" karşı Ama daima olduğu gibi "sola" doğru da yönlendiriliyor. İlerici hareket içinde tutuklamalar, mahkumiyetler ve terör. Terör her zaman ilerciler hareketin bir parça kopanyı. İlerici hareket içinde en gevşek, en kaypak ve burjuva demokratik devrimi bir aşama olarak değil de bir amaç olarak görüyorlar. Bunlar hep oldu. Yalnız yinnitlerde veya otuzlarda olmadı.

Koparılar, güvence arayacaklar. Düzen ve düzenin partisinin daha sağlam güvence olur mu? Ama kişisel gelişimlerinden gelen kişisel sorunları var. Biriden birer salt Halk Partili, salt düzen savunucu olamazlar. Ama Halk Partisi veya düzeni "ilerici" götürme sevdiyasıyla ortaya çıkabilirler. Burjuvaziyi kandırabileceklerine inanıyorlar. Kendilerini kandırıyor. Böyle bir kandırılmaya ihtiyaçları var.

Düzenin de ihtiyacı var. İlerici hareketi, yeni bir ideolojik düşmanla karşı karşıya bırakmak. Buna Corvalan'ın deyimi ile "gürimmez düşman" demek de mümkün. Ya da Türkiye'de daha geçerli olabilecek bir deyimle "sosyalizmin korkak düşmanları". Korkak düşmanlar, marksist düşüncenin, sosyalizmin cazibesinden korkarlar. Bunun için yeni yollar, "özgün" çözümler ararlar. Burjuvazinin buna ihtiyacı var. Kadro, nesnel olarak, bu ihtiyacı karşılar. Bir süre için.

DÖNEKLERİN KADROLAŞMASI

Sınıf mücadelesinin zahmetlerini göremeyen, sosyalizmi bir salt gerici katılmıştan kurtulma aracı olarak görenler, başkadan sonra yollar. Hemen koparlar. Ama hemen düzene bağlanamazlar. Bağlanırlar olur. Fakat bunlar çabuk biter. Bazıları, çabuk bitmek istemez. Burjuvazi de en gevşek, en kaypak burjuva imnden ve çabucak bitmesini istemez. Burjuvazinin ihtiyacı var. Bunların da yeni ve "özgün" çözümlere ihtiyacı var. Sendikalizm gibi. Yeni mitler, yeni fetişler keşfetmek gibi.

Dün kadroculuk, bugün sendikalizm. Düzene bağlanmanın yolları. Dönüklerin kadrolaşma süreci. Tör'ün anıları, bu sürecin sonuçlarını ortaya koyuyor. Ama unutmamak gerek. Türkiye'de ilerciler güçler arttı. Olaylar hızlandı. Tarih sıkıştı. Yeniden sürece girenlerin son duraklarını görmek için uzun süre beklemek gerekecektir.